

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม
จังหวัดพะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2555
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง ได้พิจารณาการศึกษา
ต้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัด
พะเยา” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยพะเยา

.....
(ดร. บรรจง ไชยรินคำ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง

พฤษภาคม 2555

The logo of the University of Phayao is centered in the background. It features a purple shield with a white stupa and five lit candles. Below the shield is a yellow banner with the university's name in Thai and English: "มหาวิทยาลัยพะเยา UNIVERSITY OF PHAYAO".

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอนุเคราะห์ช่วยเหลือชี้แนะอย่างดียิ่งจาก ดร.บรรจง ไชยรินคำ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จึงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการศรีวรรณ ปินใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนพะเยาพิทยาคม รองผู้อำนวยการบรรจง วงศ์ราษฎร์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนพะเยาพิทยาคม รองผู้อำนวยการศิริณี ชัดวิวงศ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนพะเยาพิทยาคม ที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอกราบขอบพระคุณ คณะครูโรงเรียนพะเยาพิทยาคม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล และตอบแบบสอบถาม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

ธนวรรณ กันคำ

ชื่อเรื่อง	การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยา พิทยาคม จังหวัดพะเยา
ผู้ศึกษาค้นคว้า	ธนวรรณ กันคำ
ที่ปรึกษา	ดร.บรรจง ไชยรินคำ
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555
คำสำคัญ	“การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา”

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการกำกับดูแล และศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ ประชากรได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าวิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริม สนับสนุน และด้านกำกับดูแล คุณภาพ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ปัญหาและข้อเสนอแนะ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา โรงเรียนขาดการวิจัย พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง กรอบหลักสูตรท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และขาดการนิเทศ ติดตาม ควรมีการจัดทำวิจัยหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และกรอบหลักสูตรแกนกลางเน้นความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และควรทำวิจัย ติดตาม

ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางอย่างเป็นระบบและ
ต่อเนื่อง

Title Curriculum Adminst Based on Basic Education Core Curriculum B.E.2551, The School Model : Phayaophittayakhom School Muang Phayao Province

Author Tanawan KanKham

Advisor Dr.BanJong Chairinkom

Academic Paper Independent Study “Master of Education in Educational Administration” University of Phayao, 2012

Keywords “Curriculum Administration of Basedl”

ABSTRACT

This independent study aimed to investigate curriculum administration based on Basic Education Core Curriculum B.E. 2551, The School Model : Phayaophittayakhom School Phayao Province and explore problems as well as recommendations towards 3 aspects of the Curriculum administration based on Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 including promotion, reinforcement of curriculum planning and quality control. The samples consisted of 140 school administrators and teachers. The data was gathered by using rating scale questionnaires. Then the data was analyzed by some statistics such as frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results were indicated that the overall curriculum administration based on Basic Education Core Curriculum B.E. 2551, The school Model : Phayaophittayakhom School was at high level in 3 aspects. When considering each aspect, it demonstrated that the curriculum planning was at highest level, followed by promotion, reinforcement and quality control, respectively.

To the problem and recommendation towards the curriculum administration based on Basic Education Core Curriculum B.E. 2551, The School model : Phayaophittayakhom School, it lacked research, evaluation, summarization and improvement on the school curriculum, and the participation of school committee, parents and community. As a result, All problems mentioned above should be solved the school curriculum and improved the school curriculum.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	12
แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551	44
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	47
บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	65
สถานภาพโรงเรียนต้นแบบ.....	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	70
3 วิธีดำเนินการวิจัย	78
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	78
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	78
การเก็บรวบรวมข้อมูล	79
การวิเคราะห์ข้อมูล	79

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	81
ตอนที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใน 3 ด้าน คือ การส่งเสริม สนับสนุน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการกำกับ ดูแล คุณภาพและปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา.....	83
5 บทสรุป	92
สรุปผลการวิจัย	92
อภิปรายผลการวิจัย.....	95
ข้อเสนอแนะ	98
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	105
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า	117

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	81
2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติและอันดับที่การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยา พิทยาคม จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม	83
3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติและอันดับที่การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยา พิทยาคม จังหวัดพะเยา ด้านการส่งเสริมสนับสนุน	84
4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติและอันดับที่การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยา พิทยาคม จังหวัดพะเยา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	87
5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติและอันดับที่การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยา พิทยาคม จังหวัดพะเยา ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ.....	89
6 แสดงปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา.....	90

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 รหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	18
2 สารการเรียนรู้.....	19
3 คุณภาพของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	20

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่ต้องเก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ในมาตรา 50 ได้บัญญัติว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง สนับสนุนค้นคว้าวิจัยศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550, หน้า 15)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 มาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตรา 27 กำหนดไว้ว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทยความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจน เพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นฐานมีหน้าที่จัดการทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, หน้า 13, 15)

นอกจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทย ให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่ากัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง

แนวทางการพัฒนาคนดังกล่าว มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, หน้า 47)

ธงชัย ช่อพฤษภา (2548, หน้า 4) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้เยาวชนแต่ละระดับการศึกษา ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน หลักสูตรเป็นเสมือนแม่บทที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทุกรูปแบบและทุกระบบการศึกษา ทั้งระดับชาติ และระดับสถานศึกษา การจัดการศึกษาทุกระดับจะต้องมีข้อกำหนดว่าผู้เรียนจะเรียนทำไม เรียนอะไร เรียนอย่างไร จะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนบรรลุตามข้อกำหนดหรือไม่ การที่จะพัฒนาคนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม จำเป็นจะต้องกำหนดแนวทางไว้ในหลักสูตร เพื่อจะได้พัฒนาเยาวชนให้เป็นบุคคลตามที่สังคมต้องการ ดังนั้นในแต่ละครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา จะต้องหลักสูตรเป็นพื้นฐานหลักและเป็นแกนสำคัญที่ทุกฝ่ายจะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการนำไปสู่การจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาตามที่ได้กำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 29) ได้มีการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา มีการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสมชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทักษะกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับ จากนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนที่มีความพร้อมการใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา 2552 และใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศในปีการศึกษา 2553 หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นการวัดและประเมินผลที่สะท้อนมาตรฐาน เพื่อให้กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในมาตรฐานการเรียนรู้ได้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษา มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรนั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 29) ได้กล่าวถึงบทบาทในระดับท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นตัวกลางที่จะเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดในระดับชาติ ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ส่งเสริมการใช้และพัฒนาหลักสูตรในระดับสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จ โดยมีการกิจสำคัญ คือ กำหนดเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในระดับท้องถิ่น โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสิ่งที่เป็นความต้องการในระดับชาติ พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากร สนับสนุน ส่งเสริม ติดตามผล ประเมินผล วิเคราะห์ และรายงานผลคุณภาพของผู้เรียน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ให้คัดเลือกโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีคุณสมบัติดังนี้ เป็นโรงเรียนชั้นนำหรือเป็นโรงเรียนต้นแบบในด้านต่าง ๆ มีผลงานเป็นที่ปรากฏเด่นชัด โรงเรียนมีผลการประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) อยู่ในระดับดีมากหรือผลการประเมินอื่นที่มีคุณภาพเทียบเท่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำมีภาวะผู้นำ มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการ บุคลากรในโรงเรียนมีความเข้มแข็ง มีความรู้ความสามารถเต็มใจมุ่งมั่นในการงาน คณะกรรมการสถานศึกษามีความเข้มแข็ง รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้แก่สถานศึกษาอื่นได้ สถานศึกษาจึงมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้วยการวิจัยและพัฒนาการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ของโรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบ มีการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นอย่างไร และมีปัญหาอย่างไร เพื่อนำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงโรงเรียน ให้สามารถบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้เชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้ต่อความ

ต้องการ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพอันน่าจะส่งผลต่อคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตของการศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน จำนวน 140 คน ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และปัญหาและข้อเสนอแนะของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา

1. ด้านการส่งเสริมสนับสนุน
2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หมายถึง หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่น และสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนา หลักสูตรและจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพด้านความรู้ และ ทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้ ณ วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สพฐ 293/2

หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกได้อย่างมีความสุข

โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร หมายถึง โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ซึ่งเป็นโรงเรียนของรัฐที่ได้รับการดูแลและสนับสนุนการดำเนินการ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งปฏิบัติงานด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นศูนย์วิจัยและพัฒนาตามโครงการการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนพะเยาพิทยาคม โรงเรียนของรัฐที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคลากรวิชาชีพ ที่รับผิดชอบการบริหารโรงเรียนของรัฐ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ในโรงเรียนพะเยาพิทยาคม โรงเรียนต้นแบบ การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ ซึ่งทำหน้าที่หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนพะเยาพิทยาคม โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานกิจกรรมทุกชนิด ในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด ตามแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

1. การส่งเสริม สนับสนุน หมายถึง การดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนการใช้ หลักสูตรในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ นโยบายการพัฒนา บุคลากรครูของโรงเรียน แนวทางหรือวิธีการพัฒนาบุคลากร ด้านการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณและใช้ทรัพยากรในการจัดการศึกษา ด้านการ ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และด้านการส่งเสริมสนับสนุนทางด้านวิชาการ การพัฒนา งานวิชาการของครูและผู้เรียน

2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำเอกสารหลักสูตร สถานศึกษา ได้แก่ การดำเนินการตามขั้นตอนการจัดทำหลักสูตร การดำเนินการโดยองค์คณะ บุคคลในระดับสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการ ด้านการใช้หลักสูตรการเรียนการสอนระดับชั้นเรียน ได้แก่ การวางแผนการใช้ หลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การสอนในชั้นเรียน ด้านการวิจัยและติดตามการใช้ หลักสูตร ได้แก่ กระบวนการวิจัยและแนวทางการติดตามการใช้หลักสูตรในชั้นเรียน

3. การกำกับ ดูแลคุณภาพ หมายถึง การดำเนินการ การกำกับดูแลคุณภาพ ของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ในชั้นเรียน ด้านการนิเทศติดตาม การใช้หลักสูตร ได้แก่ แนวทางการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดระบบ ประกันคุณภาพภายใน ได้แก่ วิธีการจัดระบบประกันภายในสถานศึกษา และด้านการวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตรได้แก่ กระบวนการวิจัยและแนวทางการติดตามผลการใช้หลักสูตร สถานศึกษาและนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. นำผลการศึกษการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัด พะเยา ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. นำข้อปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้เกี่ยวข้องไปประกอบ การพิจารณาแก้ไขปรับปรุง วางแผน และพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและ
เกิดผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าอิสระดำเนินไปตามขั้นตอน ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร
2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
5. บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
6. สถานภาพโรงเรียนพะเยาพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 36
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษา เป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้จึงต้องมีหลักสูตรเป็นของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษาต้องครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้าน หลักสูตรสถานศึกษา จึงประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลเป็นประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ ดังนี้

ปัญญา แก้วกีบูร และสุภัทร พันธพัฒนกุล (2545, หน้า 26) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง หลักสูตรที่โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหรือพัฒนาขึ้น โดยจัดทำองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรให้เป็นไปตามขอบข่ายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วจัดทำสาระหรือรายละเอียดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งความถนัด ความสนใจ และความสามารถของนักเรียน หลักสูตรของแต่ละโรงเรียนจึงมีส่วนที่เป็นแกนกลางเหมือนกัน แต่ต่างกันในส่วนที่เพิ่มเติมตามวิสัยทัศน์และความต้องการของบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

กรมวิชาการ (2546, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า เป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข ดังนั้น หลักสูตรสถานศึกษาจึงประกอบด้วย การเรียนรู้ และประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผน เพื่อพัฒนาผู้เรียน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนและกำหนดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ มีทักษะ เกิดความคิด และทัศนคติที่ดี อันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2525)

หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนรู้ มองหลักสูตรที่เป็นเอกสารหรือโครงการของการศึกษาที่สถาบันการศึกษาไว้วางแผนไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ หลักสูตรตามความหมายนี้ หมายถึงรวมถึง แผนการเรียนหรือรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดให้เรียนรวมทั้งเนื้อหาวิชาของรายวิชาต่าง ๆ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนความคิดเห็นของนักการศึกษากลุ่มนี้ ไม่รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้หรือการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริง (ชมพันธ์ุ ฤกษ์จร ณ อยุธยา, 2540, หน้า 3 – 5)

หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทุกอย่างทั้งในและนอกห้องเรียนที่โรงเรียนตั้งใจจัดให้นักเรียนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนาซึ่งเรียกว่า การเรียนรู้หลักสูตร จึงหมายความว่ากิจกรรมทุกอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้นไม่ว่าสถานที่หรือเวลาใดก็ตามเพื่อให้นักเรียน ดังนั้น หลักสูตร จึงหมายความว่าสิ่งต่อไปนี้พร้อมกันคือ

1. เอกสารหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน แบบฝึกหัด ฯลฯ

2. กระบวนการสอนของครู ซึ่งจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของเด็กควบคู่ไปด้วยเสมอ ถ้ากระบวนการสอนนั้นมีคุณภาพ

3. กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนที่จัดให้นักเรียนเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (สนอง ศิริกุลวัฒนา และรุจิรุ พุทธร, 2540, หน้า 115)

หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมด ที่นักเรียนจะพึงได้รับภายใต้การนำของครูหรือโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังที่จะให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ แก่นักเรียนกล่าวคือ ทั้งด้าน ทางกาย ทางอารมณ์ และทางสังคม (พนัส หันนาคินทร์, 2524, หน้า 175)

อำภา บุญช่วย (2537, หน้า 17) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรว่ามี 2 ลักษณะ คือ ในความหมายที่กว้างจะรวมหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน ส่วนในความหมายที่แคบว่ามองหลักสูตรเป็นเพียงโครงการแผนประสบการณ์แนวทางการปฏิบัติให้เกิดขึ้นก่อนสอนเป็นความหมายที่แยกตัวหลักสูตรออกจากการสอน อย่างไรก็ตาม ในตัวหลักสูตรหรือแผนประสบการณ์นี้ ก็ประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา วิธีการเรียนการสอนและประเมินผลเพียงแต่ว่า ยังไม่ได้นำไปใช้เท่านั้น

จากความหมายทั้งหมดสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง หลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถเกิดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจนมีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนนั้นนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการศึกษา ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรเป็นเหมือนเป้าหมายลอมพลเมืองดีและมีคุณภาพ ประเทศชาติจะเจริญได้จะต้องอาศัยประชาชนที่มีคุณภาพ

2. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา เพราะหลักสูตรจะบอกให้ทราบว่าการจัดการศึกษานั้น มุ่งหวังจะให้บรรลุวัตถุประสงค์อะไรบ้าง จะต้องจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์อย่างไร จะใช้อะไรเป็นเครื่องแสดงว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว

3. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะเป็นแนวปฏิบัติแก่ครู เพราะหลักสูตรจะบอกให้ครูรู้ว่า จะสอนให้ผู้เรียน เรียนรู้อะไรบ้าง จะให้เกิดพฤติกรรมอะไร และถ้าจะสอนให้รู้และเกิดประสบการณ์อย่างนั้น ครูจะต้องจัดกิจกรรมประสบการณ์อะไรให้แก่ผู้เรียนบ้าง

4. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา มาตรฐานในประการแรกนั้นหมายความว่า โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจะต้องสอนให้ถึงมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดไว้คือ สอนให้ครบหรือจบหลักสูตร นั้นเอง ในประการที่สองหลักสูตรจะเป็นเกณฑ์มาตรฐานให้ทุกสถาบันจัด

ขึ้นด้วย วัตถุประสงค์อย่างเดียวกันให้เป็นระเบียบแบบแผนที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในการดำเนินการเรียนการสอน (ธีรยุทธ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา, 2535, หน้า 204 – 205)

อำภา บุญช่วย (2537, หน้า 17 – 18) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เป็นเอกสารของทางราชการ หรือเป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐบาลหรือเอกชน ดังนั้นหลักสูตรจึงเปรียบเสมือน "คำสั่ง" หรือ "ข้อบังคับ" ของทางราชการชนิดหนึ่งนั่นเอง

2. เป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่ง ในการที่จะจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคาร สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาของรัฐบาลให้แก่โรงเรียน

3. เป็นแผนการดำเนินงานของนักบริหารการศึกษา ที่จะต้องอำนวยความสะดวกดูแลและติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล

4. เป็นเครื่องมือของรัฐในอันที่จะพัฒนาคน และพัฒนากำลังคน ซึ่งจะเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติตามแผนของรัฐบาล

5. เป็นแผนการปฏิบัติงาน หรือเครื่องมือชี้แนวทางในการปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะเสนอแนะจุดมุ่งหมายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งครูควรปฏิบัติอย่างจริงจัง

6. เป็นเครื่องมือถึงความเจริญของชาติ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนาคน ถ้าประเทศชาติใดมีหลักสูตรเป็นมาตรฐานสอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม ประเทศนั้นย่อมเจริญก้าวหน้าพลเมืองก็จะเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร จะช่วยให้เห็นโครงสร้างของหลักสูตรทั้งระบบได้ชัดเจนถึงส่วนประกอบหรือโครงสร้างที่สำคัญของหลักสูตร ตลอดจนแนวทางการบริหารและการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร นักวิชาการได้ให้ทัศนะต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรไว้ ดังนี้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 13-14) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรคือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตร

2. เนื้อหา (Content) หมายถึง การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งคาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ โดยได้ดำเนินการตั้งแต่การเลือกเนื้อหาและประสบการณ์ การเรียงลำดับเนื้อหาสาระ พร้อมทั้งการกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) ได้แก่

3.1 การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย กิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การจัดทำวัสดุหลักสูตร เช่น คู่มือครู เอกสารหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แนวการสอนและแบบเรียน เป็นต้น

3.2 การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งแวดลอม เช่น ห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุอุปกรณ์ในการเรียน จำนวนครู และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

3.3 การดำเนินการสอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะการใช้หลักสูตรจะใช้ได้ผลขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครู

สุธา พงศ์ถาวรวิญญู (2546, หน้า 13) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 อย่าง ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบแต่ละอย่างมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพล ซึ่งกันและกัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 2) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โครงสร้างเวลา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษา เอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษา

จากความคิดเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร สรุปได้ว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ จุดหมาย มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โครงสร้างเวลาเรียน การจัดทำสาระหลักสูตร ความพร้อมของบุคลากร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความเป็นมาของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 1) กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก

พร้อมกันนี้ได้ปรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ตามที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาและคณะทำงาน ได้ร่วมวิจัยและติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในช่วงระยะ 6 ปีที่ผ่านมา พบว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษา ทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษา และมีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน และผลการศึกษาดังกล่าว ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการ ทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักสูตรฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทย ให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่ากัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรมสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางการพัฒนาคนดังกล่าว มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, หน้า 34-35) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทยให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะ ด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ

สรุปได้ว่า จากการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร นอกจากนี้ ได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ องค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

องค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีเป้าหมายและกระบวนการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551, หน้า 4 – 34) ดังนี้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐาน ของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและ การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. **ความสามารถในการสื่อสาร** เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา

ตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้

5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาศาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพซึ่งระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

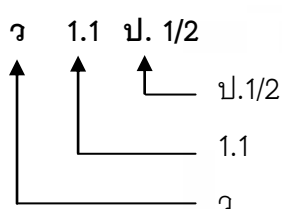
ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม

นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญ สำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

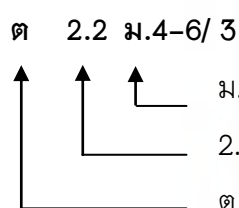
1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษา ภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)

2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6)

หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจ และให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

ว 1.1 ป. 1/2
 ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 2
 สาระที่ 1 มาตรฐานข้อที่ 1
 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

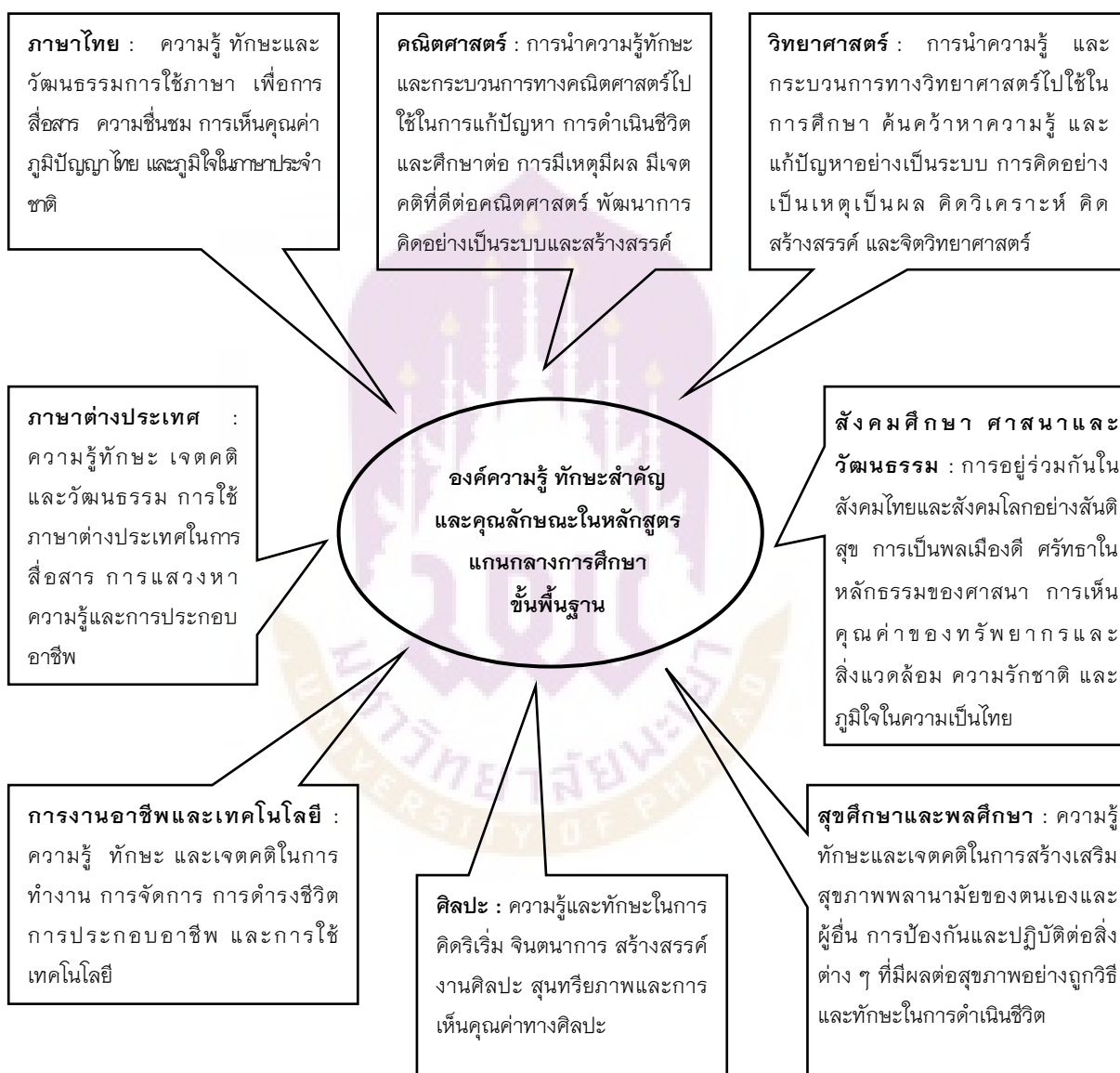

ต 2.2 ม.4-6/ 3
 ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อที่ 3
 สาระที่ 2 มาตรฐานข้อที่ 2
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ภาพ 1 แสดงรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

ภาพ 2 แสดงสาระการเรียนรู้

ที่มา: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 11)

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

จุดหมาย

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. ศิลปะ
5. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
6. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
7. สุขศึกษาและพลศึกษา
8. ภาษาต่างประเทศ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. กิจกรรมแนะแนว
2. กิจกรรมนันทนาการ
3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

คุณภาพของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพ 3 แสดงคุณภาพของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 67 มาตรฐาน ดังนี้

ภาษาไทย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้า อย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลัง ของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คณิตศาสตร์

สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ระหว่าง การดำเนินการต่าง ๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.4 เข้าใจระบบจำนวนและนำเสนอสมบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้

สาระที่ 2 การวัด

มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด

มาตรฐาน ค 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด

สาระที่ 3 เรขาคณิต

มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ

มาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนี้ภาพ (visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหา

สาระที่ 4 พีชคณิต

มาตรฐาน ค 4.1 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป (pattern) ความสัมพันธ์ และฟังก์ชัน

มาตรฐาน ค 4.2 ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical model) อื่น ๆ แทนสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนแปลความหมายและนำไปใช้แก้ปัญหา

สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น

มาตรฐาน ค 5.1 เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

มาตรฐาน ค 5.2 ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

มาตรฐาน ค 5.3 ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ค 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์

วิทยาศาสตร์

สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบและหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสาร สิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศมีกระบวนการสืบเสาะ หาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก นำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว 3.1 เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 3.2 เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิด การละลาย การเกิดปฏิกิริยา มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 4 แรงแและการเคลื่อนที่

มาตรฐาน ว 4.1 เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและมีคุณธรรม

มาตรฐาน ว 4.2 เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่าง ๆ ของวัตถุ ในธรรมชาติมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 5 พลังงาน

มาตรฐาน ว 5.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูป พลังงานปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิต

และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการ การสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐาน ว 6.1 เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศ

มาตรฐาน ว 7.1 เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะ กาแล็กซีและเอกภพ การปฏิสัมพันธ์ภายในระบบ สุริยะและผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และจิตวิทยาาสตร์ การสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 7.2 เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสาร มีกระบวนการสืบเสาะ หาความรู้และจิตวิทยาาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาาสตร์ ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้อข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้น ๆ เข้าใจว่า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พุทธิกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยาสารเสพติด และความรุนแรง

ศิลปะ

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อกานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ กระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิต และครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบ และสร้างสิ่งของเครื่องใช้ หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิด สร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการ เทคโนโลยีที่ยั่งยืน

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยี สารสนเทศในการสืบค้น ข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 4 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

ภาษาต่างประเทศ

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานใน การศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์

เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้จักสิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็น กิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็น กลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและ ท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษา วิชาทหาร

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความตั้งใจ ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์ สังคม

ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. **ระดับประถมศึกษา** (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) การศึกษาระดับนี้ เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิด คำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐาน ความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้น จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว มีทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) การศึกษาระดับนี้ เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

โครงสร้างเวลาเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 23) ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงโครงสร้างเวลาเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม.1	ม. 2	ม. 3	ม. 4-6
● กลุ่มสาระการเรียนรู้										
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (๓ นก.)	120 (๓ นก.)	120 (๓ นก.)	240 (6 นก.)
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120 (๓ นก.)	120 (๓ นก.)	120 (๓ นก.)	240 (6 นก.)
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120 (๓ นก.)	120 (๓ นก.)	120 (๓ นก.)	๒๔๐ (6 นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	120 (๓ นก.)	120 (๓ นก.)	120 (๓ นก.)	240 (6 นก.)
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (๒ นก.)	80 (๒ นก.)	80 (๒ นก.)	120 (3นก.)
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80 (๒ นก.)	80 (๒ นก.)	80 (๒ นก.)	120 (3 นก.)
การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80	80 (๒ นก.)	80 (๒ นก.)	80 (๒ นก.)	120 (3 นก.)
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80	120 (๓ นก.)	120 (๓ นก.)	120 (๓ นก.)	240 (6 นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	800	800	800	800	800	800	840 (๒๑นก.)	840 (๒๑ นก.)	840 (๒๑นก.)	1,560 (39 นก.)
● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360
● รายวิชา / กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัดเพิ่มเติม ตามความพร้อมและ จุดเน้น	ปีละไม่เกิน 80 ชั่วโมง						ปีละไม่เกิน 240 ชั่วโมง			ไม่น้อยกว่า 1,560 ชั่วโมง
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	ไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง/ปี						ไม่เกิน1๑,200 ชั่วโมง/ปี			รวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้

ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนด และสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมงนั้น เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนวกิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) รวม 6 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) รวม 6 ปี จำนวน 45 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) รวม 3 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การจัดการศึกษาบางประเภทสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาเฉพาะทาง การศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การศึกษาตามอัธยาศัย สามารถนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม กับสภาพและบริบทของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

1. หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

2. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอน จึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

4. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

4.1 บทบาทของผู้สอน

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน
- 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
- 4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
- 5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน
- 7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

4.2 บทบาทของผู้เรียน

- 1) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ
- 3) ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ
- 4) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู
- 5) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่าย การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงสื่อใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก
2. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
3. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
4. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
5. ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหา มีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้

บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกๆระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงการ การประเมินชิ้นงาน / ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไม่มีผ่านตัวชี้วัดให้มี การสอนซ่อมเสริม

การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี / รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา เปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุน การตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

ข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐาน ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันที่ที่ ปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

1. การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียน

1.1 การตัดสินผลการเรียน

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้งสอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ

ระดับประถมศึกษา

- 1) ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
- 2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
- 4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ระดับมัธยมศึกษา

- 1) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ
- 2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์สถานศึกษากำหนด
- 3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
- 4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การพิจารณาเลื่อนชั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่อง เพียงเล็กน้อย และสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่าสามารถพัฒนาและสอนซ่อมเสริมได้ ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้ แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 การให้ระดับผลการเรียน

ระดับประถมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชาสถานศึกษาสามารถให้ระดับผลการเรียนหรือระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นระบบตัวเลข ระบบตัวอักษร ระบบร้อยละ และระบบที่ใช้คำสำคัญสะท้อนมาตรฐาน

การประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผล การประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

ระดับมัธยมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชาให้ใช้ตัวเลข แสดงระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับ

การประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

1.3 การรายงานผลการเรียน

การรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบ ความก้าวหน้า ในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินและจัดทำ เอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

การรายงานผลการเรียนสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียนที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

2. เกณฑ์การจบการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบ การศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 เกณฑ์การจบระดับประถมศึกษา

1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติมตามโครงสร้าง เวลาเรียน ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

- 2) ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- 3) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- 4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- 5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2 เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

- 1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่เกิน 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด
- 2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิต ตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 14 หน่วยกิต
- 3) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- 4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- 5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.3 เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

- 1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด
- 2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต
- 3) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- 4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- 5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

สำหรับการจบการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาเฉพาะทาง การศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การศึกษาตามอัธยาศัย ให้คณะกรรมการของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์ ในแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มเป้าหมาย

เอกสารหลักฐานการศึกษา

เอกสารหลักฐานการศึกษา เป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียน ข้อมูลและสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

1.1 ระเบียบแสดงผลการเรียนรู้ เป็นเอกสารแสดงผลการเรียนรู้และรับรองผลการเรียนของผู้เรียนตามรายวิชา ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา และผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องบันทึกข้อมูลและออกเอกสารนี้ให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เมื่อผู้เรียนจบ การศึกษาระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) จบการศึกษามัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) หรือเมื่อลาออกจากสถานศึกษาในทุ กกรณี

1.2 ประกาศนียบัตร เป็นเอกสารแสดงวุฒิการศึกษาเพื่อรับรองศักดิ์และสิทธิ์ ของผู้จบการศึกษา ที่สถานศึกษาให้ไว้แก่ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษา และผู้จบการศึกษา ขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา เป็นเอกสารอนุมัติการจบหลักสูตร โดยบันทึกรายชื่อและข้อมูลของผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) ผู้จบ การศึกษามัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) และผู้จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6)

2. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด

เป็นเอกสารที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อบันทึกพัฒนาการ ผลการเรียนรู้ และข้อมูล สำคัญ เกี่ยวกับผู้เรียน เช่น แบบรายงานประจำตัวนักเรียน แบบบันทึกผลการเรียนประจำ รายวิชา ระเบียบสะสม ใบรับรองผลการเรียน และเอกสารอื่น ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการนำ เอกสารไปใช้

การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนในกรณีต่าง ๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การออกกลางคันและขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันศาสนา สถาบันการฝึกอบรบอาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว

การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรก หรือต้นภาคเรียนแรก ที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับผู้เรียนจากการเทียบโอนควรกำหนดรายวิชา / จำนวนหน่วยกิต ที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม

การพิจารณาการเทียบโอน สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษา และเอกสารอื่น ๆ ที่ให้ข้อมูลแสดงความรู้ความสามารถของผู้เรียน
2. พิจารณาจากความรู้ ความสามารถของผู้เรียนโดยการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ
3. พิจารณาจากความสามารถและการปฏิบัติในสภาพจริง

การเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามประกาศ หรือแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ ที่สถานศึกษาจะต้องนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพราะหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีรายละเอียดที่ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำไปใช้จะต้องคำนึงถึง เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม การจัดเวลาเรียน การเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มสาระ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต้องเอาใจใส่ และดำเนินการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เรียน

สาระสำคัญของการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สาระสำคัญของการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 11) ได้กล่าวถึง หลักสูตรแกนกลางการศึกษา
 ชั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ว่าเป็นโครงการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐาน (ฉบับ
 ปรับปรุง) ที่ยังคงยึดมาตรฐานการเรียนรู้ และหลักการเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิด
 ความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติในประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. กำหนดวิสัยทัศน์หลักสูตร หลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน
 กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำวิสัยทัศน์ของหลักสูตรในระดับสถานศึกษา แต่ขาดการกำหนด
 วิสัยทัศน์ในระดับชาติ ทำให้เป้าหมายทิศทางการจัดการศึกษา ขาดความเป็นเอกภาพใน
 การปรับปรุงหลักสูตรในครั้งนี้ จึงมีการกำหนดวิสัยทัศน์หลักสูตรในระดับชาติขึ้น เพื่อให้เป็น
 เป้าหมายที่ชัดเจนตรงกันในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติ

2. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน มีการกำหนดสมรรถนะสำคัญ 5 ด้าน เพื่อเป็น
 จุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร
 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) ทักษะการแก้ปัญหา 4) ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการ
 ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องปลูกฝังและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิด
 สมรรถนะเหล่านี้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3. การจัดทำตัวชี้วัดชั้นปี ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดชั้นปีสำหรับการศึกษาระดับ
 จากเดิมที่มีการกำหนดมาตรฐานช่วงชั้นกว้าง ๆ แล้วให้โรงเรียนกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
 แต่ละปีเอง ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน และมีความแตกต่างระหว่างหลักสูตรของสถานศึกษา แต่ละ
 แห่งมาก การกำหนดตัวชี้วัดจะช่วยให้เกิดความเป็นเอกภาพ และมีความชัดเจนในการจัดการ
 เรียนการสอนและประเมินผลในแต่ละระดับชั้น รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่าง
 สถานศึกษา อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดที่กำหนดนี้ผู้เรียนแต่ละระดับชั้นควรพัฒนาให้ถึงคุณภาพ
 ดังกล่าวโรงเรียนสามารถเพิ่มเติมได้ตามศักยภาพความพร้อม

4. กำหนดสาระการเรียนรู้แกนกลาง แต่เดิมส่วนกลางกำหนดสาระการเรียนรู้ใน
 แต่ละกลุ่มสาระไว้ในลักษณะของผังมโนทัศน์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษานำไป
 พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลายกลุ่มสาระให้ตัวอย่างเนื้อหาแน่นมาก และมีความ
 ซ้ำซ้อนกันในระหว่างชั้น ก่อให้เกิดปัญหาเมื่อสถานศึกษานำไปใช้ในการจัดทำหลักสูตร
 การเรียนการสอนการปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ได้กำหนดสาระการเรียนรู้แกนกลาง ซึ่งเป็นจุด
 ร่วมที่ผู้เรียนในทุกคน ในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานต้องเรียนรู้ ช่วยให้เกิดความเป็นเอกภาพ
 ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนในชาติมากขึ้น

5. ปรับโครงสร้างเวลาเรียน ในการปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ ส่วนกลางกำหนดเวลา
 เรียนขั้นต่ำในแต่ละปีไว้ โดยเปิดช่องให้สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มเติมได้ตาม ความ

เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้การจัดหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นต่าง ๆ และในกลุ่มสาระต่าง ๆ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น

6. ปรับเกณฑ์การวัดประเมินผล : มีการปรับปรุงเกี่ยวกับการวัดประเมินผลในประเด็นสำคัญ คือ

6.1 จากเดิมนั้นกำหนดให้ ระดับชั้น ป.1 – ม.3 ตัดลินผลการเรียนเป็นรายปี และมัธยมศึกษาตอนปลายตัดลินผลเป็นรายภาค ในการปรับปรุงครั้งนี้ระดับประถมศึกษา (ป.1 – ป.6)

6.2 กำหนดให้การบริการสังคม เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและต้องได้รับการประเมินผลอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษา เป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้จึงต้องมีหลักสูตรเป็นของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษา ต้องครอบคลุมภาระงานการจัดการ การศึกษาทุกด้านหลักสูตรสถานศึกษา จึงประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลเป็นประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ ดังนี้

ปัญญา แก้วกัญญา และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล (2545, หน้า 26) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง หลักสูตรที่โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหรือพัฒนาขึ้น โดยจัดทำองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรให้เป็นไปตามขอบข่ายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วจัดทำสาระหรือรายละเอียดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งความถนัด ความสนใจ และความสามารถของนักเรียน หลักสูตรของแต่ละโรงเรียนจึงมีส่วนที่เป็นแกนกลางเหมือนกัน แต่ต่างกันในส่วนที่เพิ่มเติมตามวิสัยทัศน์และความต้องการของบุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

กรมวิชาการ (2546, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า เป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ

โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประชากรที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข ดังนั้น หลักสูตรสถานศึกษาจึงประกอบด้วย การเรียนรู้และประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผน เพื่อพัฒนาผู้เรียน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถเกิดการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจนมีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 27 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งเรียกว่า “หลักสูตรสถานศึกษา” ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จึงต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อให้มีความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มีโอกาสใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสาร หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้ อยากเห็น สร้างความมั่นใจและให้กำลังใจในการเรียนรู้ และเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

2. หลักสูตรสถานศึกษา ควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจและศรัทธาในความเชื่อมั่นของตนเอง ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อตัวบุคคลและสังคม สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียน มีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล และเป็นอิสระเข้าใจในความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมโดยรวม สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรม มีความเสมอภาค มีความตระหนัก เข้าใจและยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นให้ข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

3. หลักสูตรสถานศึกษา ควรเกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคม และประเทศชาติ มากำหนด เป็นสาระและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน บนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลางและเพิ่มเติม สาระและมาตรฐานการเรียนรู้หรือรายวิชาได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยความร่วมมือของทุกคนในโรงเรียนและชุมชน มีการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

4. หลักสูตรสถานศึกษา พัฒนามาจากข้อมูลสารสนเทศด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา และชุมชน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการระดมทรัพยากรทั้งของ สถานศึกษา และชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่า เต็มตามศักยภาพ

สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาเกิดจากการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีแนวคิดที่ว่าสถานศึกษาแต่ละแห่งมีสภาพแวดล้อมและสภาพชุมชนต่างกัน ความต้องการของ ผู้เรียนต่างกัน โดยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ดี ไม่ได้กำหนดจากส่วนกลางเพียงอย่าง เดียว แต่จะต้องเป็นการกำหนดร่วมกันระหว่างผู้ที่ใกล้ชิดและมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนมาก ที่สุด คือ คณะครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน

บทบาทของหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545, หน้า 10) ได้กำหนดให้หลักสูตรสถานศึกษามีมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมาย หรือเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดเนื้อหา ทักษะกระบวนการ การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และการประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถบรรลุ มาตรฐานที่กำหนด ซึ่งมีบทบาทดังนี้

1. เป็นข้อกำหนดที่ทุกคนในสถานศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และพัฒนาให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความ ต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ ของสถานศึกษาและท้องถิ่น ต้องการศึกษ การจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. เป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อประเมินให้ สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติจริงของสถานศึกษา

องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 38) ได้กล่าวว่า หลักสูตร สถานศึกษาถือเป็นเอกสารสำคัญ ที่ครูจะใช้สำหรับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้จัดการเรียน การสอน และการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาควรมีข้อมูล ที่ชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติ องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่

1. ส่วนนำข้อมูลในส่วนนี้ช่วยให้ครูผู้สอนทราบถึงเป้าหมายโดยรวมของสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน เช่น วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลาง เป็นต้น

2. โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดรายวิชาที่จัดสอนในแต่ละปี/ภาคเรียน ซึ่งประกอบด้วย รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพร้อมทั้งจำนวนเวลาเรียน หรือหน่วยกิตของรายวิชาเหล่านั้น

3. คำอธิบายรายวิชา ส่วนนี้เป็นรายละเอียดที่ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้อะไรจากรายวิชานั้น ๆ ในคำอธิบายรายวิชาจะประกอบไปด้วย รหัสวิชา ชื่อรายวิชา ประเภทรายวิชา (พื้นฐาน/เพิ่มเติม) กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน พร้อมทั้งคำอธิบายให้ทราบว่าเมื่อเรียนรายวิชานั้นแล้วผู้เรียนจะมีความรู้ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไร ซึ่งอาจจะระบุให้ทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ หรือประสบการณ์สำคัญที่ผู้เรียนจะได้รับด้วยก็ได้

4. เกณฑ์การวัดประเมินผลและจบหลักสูตร เป็นส่วนที่สถานศึกษากำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะจบการศึกษาในแต่ละระดับ โดยพัฒนาเกณฑ์ดังกล่าวให้สอดคล้องสัมพันธ์กับเกณฑ์การจบหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ความหมายของการบริหารและการจัดการ

การบริหารเป็นหัวใจสำคัญที่สุด ที่จะนำพาองค์กรไปสู่ทิศทางที่กำหนดไว้ได้อย่างมีหลักเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรม และเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงองค์กรได้อย่างชัดเจนตามแนวทางของยุทธศาสตร์การบริหารเพื่อการพัฒนาองค์กร ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหาร ไว้ดังนี้

รุจิรุ สุวาระ และจันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 4 – 5) ได้กล่าวถึงการบริหารว่าเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมโดยผู้บริหารและสมาชิกในองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด นักบริหารหลายคนจึงมีความคิดตรงกันว่า การบริหารเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของคณะบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะที่แน่นอนในการทำงาน บางคนเห็นว่าการบริหารเป็นศิลปะของการเป็นผู้นำที่จะนำผู้อื่นให้ทำงาน ตามวัตถุประสงค์ได้ และได้กล่าวถึงลักษณะเด่นที่เป็นสากลของการบริหารไว้ 9 ประเด็น คือ

1. การบริหารต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย

2. การบริหารต้องอาศัยปัจจัยเป็นองค์ประกอบสำคัญ
3. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
4. การบริหารต้องมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการทางสังคม
5. การบริหารต้องเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป
6. การบริหารต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ เพื่อให้การปฏิบัติตามภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์
7. การบริหารเป็นการร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล
8. การบริหารเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
9. การบริหาร ไม่มีตัวตน แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

ธงชัย สันติวงษ์ (2546, หน้า 17) ได้กล่าวว่า การบริหาร คือ งานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำ เพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนหมู่มากมาอยู่รวมกัน และร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จผลโดยได้ประสิทธิภาพ หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ ว่า การบริหารก็คือการทำงานให้เสร็จลงได้ โดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำให้เสร็จนั่นเอง

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานตามกระบวนการขั้นตอนให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามความร่วมมือจากบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

การจัดการ (Management) เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันกับคำว่า การบริหาร (Administration) แต่นิยมใช้ต่างกัน การบริหารนิยมใช้ในทางราชการ ส่วนการจัดการมักใช้ในการธุรกิจและได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการจัดการไว้ ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2540, หน้า 21) ได้ให้ความหมายของการจัดการ ว่าเป็นภารกิจของบุคคลใด บุคคลหนึ่งหรือหลายคน (ที่เรียนกว่าผู้บริหาร) ที่เข้ามาทำหน้าที่ประสานให้การทำงานของบุคคลที่ต่างฝ่ายต่างทำ และไม่อาจประสบผลสำเร็จจากการแยกกันทำให้สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี

เกรียงศักดิ์ เชี่ยวยิ่ง (2544, หน้า 4) ได้กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการของการประสานงานและบูรณาการกิจกรรมในงาน เพื่อให้บรรลุความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยบุคคลต่าง ๆ ปฏิบัติ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545, หน้า 19) ได้ให้ความหมายการจัดการ คือ กระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหาร ดังนี้

1. การวางแผน
2. การจัดการองค์การ
3. การชี้นำ

4. การควบคุม

สรุปได้ว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานในกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ให้บรรลุตามขั้นตอนจนสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่น ๆ (2545, หน้า 22) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึงการใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพนั้น หมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้นผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากความหมายของการบริหารและการจัดการ สรุปได้ว่า การบริหาร หรือการจัดการเป็นกระบวนการในการประสานการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามกระบวนการของการบริหาร คือ การวางแผน การดำเนินการ การประเมินผลหรือการตรวจสอบ และการปรับปรุง ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ขององค์กร การบริหารเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรสถานศึกษา จะมีคุณภาพและประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบนั่นเอง

ความหมายของการบริหารจัดการหลักสูตร

ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตร บางครั้งไม่ได้อยู่ที่ตัวของหลักสูตรเอง ถึงแม้ว่าหลักสูตรนั้นจะดีหรือทันสมัยเพียงใดก็ตาม หากไม่มีการบริหารจัดการกับหลักสูตรแล้ว ก็จะทำให้ไม่บรรลุเป้าประสงค์ได้ จึงมีนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการหลักสูตร ไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 23) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึงกระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2538, หน้า 32) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง การวางแผน การควบคุมกำกับดูแล การจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน โครงการวิชาการที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตรและการสอน โดยสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน ตามลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้ และตอบสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 19) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรว่า เป็นการบริหารและดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ผู้บริหารจะเป็นแกนนำโดยมีผู้ช่วยในฝ่ายต่าง ๆ ครูวิชาการ ครูผู้สอน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่ส่งเสริม การบริหารหลักสูตร เช่น กรรมการสถานศึกษากรรมการบริหารหลักสูตร เป็นต้น

চারিং บัวศรี (2542, หน้า 2) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตรจะต้องมีองค์ประกอบและกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. กำลังคน
2. วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และสื่อการเรียนการสอน
3. การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. การเพิ่มพูนขวัญและกำลังใจ
5. การนิเทศ
6. การแนะแนวการศึกษา

วิชัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคนอื่น ๆ (2545, หน้า 27) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตร เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบนั่นเอง บทบาทสำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารและครูทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ซึ่งหมายถึง การสร้างการใช้ และปรับปรุงหลักสูตรนอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน เมื่อสถานศึกษาสร้างหลักสูตรแล้วในขั้นต่อไป เป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งต้องมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการใช้หลักสูตร อย่างมีประสิทธิภาพ ความจำเป็นหรือความล้มเหลวของหลักสูตร บางครั้งไม่ได้อยู่ที่ตัวของหลักสูตรเอง ถึงแม้ว่าหลักสูตรนั้นจะดีหรือทันสมัยเพียงใดก็ตาม หากไม่มีการบริหารจัดการกับหลักสูตรแล้วก็จะทำให้ไม่บรรลุเป้าประสงค์ได้ จึงมีนักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการหลักสูตร ไว้ดังนี้

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1-12 (2546, หน้า 6) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง กระบวนการบริหารงานด้านวิชาการและการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตรไปปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ตามกระบวนการบริหาร นั่นก็คือ การเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยการใช้ทรัพยากรคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่เหมาะสม โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้องในการบริหารหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูวิชาการ ครูผู้สอนสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดถึงการประเมิน เพื่อพัฒนาให้สนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ได้อย่างมีประสิทธิภาพในครั้งต่อไป

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 1) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิด ในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด การดำเนินการในโรงเรียนซึ่งถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ให้ได้ผลดี บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีแนวทางการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจน ซึ่งประเด็นที่สำคัญในเรื่องการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา ได้กำหนดแนวทางไว้ 3 ด้าน ซึ่งรายละเอียดในแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้

1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 37-60) ได้กล่าวว่าการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ อาทิ ฝ่ายบริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยทั่วไปนั้นมีการดำเนินการใน 2 ส่วน คือ

1.1 การดำเนินการระดับสถานศึกษา ดำเนินการโดยองค์คณะบุคคล ในระดับสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ เพื่อพิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบการวัดประเมินผลการเรียน รวมทั้งพิจารณาเกี่ยวกับเอกสารบันทึกและรายงานผลการเรียน ซึ่งต้องใช้ร่วมกันในสถานศึกษานั้น ๆ สร้างตระหนักในแก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็น

ความสำคัญ ความจำเป็นที่จะต้องร่วมกันบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาแนวทางการดำเนินการ

1.1.1 สํารวจสภาพปัจจุบันของบุคลากร โดยอาจจัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับ
ความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

1.1.3 ประชุมชี้แจง/ประชุมปฏิบัติการ เพื่อทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

1.1.4 ศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อ เอกสารหรือศึกษา
จากกระทรวงศึกษาธิการหรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา

1.2 การดำเนินการระดับชั้นเรียน ดำเนินการ โดยครูผู้สอนแต่ละคนออกแบบ
หน่วยการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม
ซึ่งอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้นครูผู้สอนรายวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกัน อาจพิจารณา
ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ เพราะผู้เรียนที่ครูแต่ละคนรับผิดชอบนั้น อาจมีความ
ต้องการ และความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ หรืองานที่มอบหมายให้
ผู้เรียนปฏิบัติสื่อการสอน หรือวิธีการวัดประเมินผลอาจต้องปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละ
กลุ่ม

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยทั่วไปนั้น ดำเนินการโดยคณะกรรมการ หรือ
คณะทำงาน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ / คณะทำงาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงาน
วิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของสถานศึกษา ตาม
ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และคณะกรรมการอื่น ๆ ตามความจำเป็น
แนวทางการดำเนินการ

1.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา

1.1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนา
ผู้เรียน

1.1.3 จัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน แนวทางการดำเนินการ

1.2.1 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสนองนโยบายและระเบียบต่าง ๆ

1.2.2 จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดเป็นแผนพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

1.2.3 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน องค์กรในชุมชนทุกฝ่าย ได้รับทราบ และได้ขอความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์โดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น หอกระจายข่าว ป้ายนิเทศแผ่นพับ จดหมายข่าว สื่อมวลชนท้องถิ่น โสภพเจ อินเทอร์เน็ตตำบล สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิทรรศการ รวมทั้งผู้บริหารและคณะครูออกไปเยี่ยมพบประชาชน

3. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานั้น จะต้องศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบายรายวิชา และเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมกันนี้สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลและประเมินผลเพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและองค์ประกอบของสถานศึกษานั้น ๆ

4. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และระเบียบการวัดและประเมินผล ต่อคณะกรรมการการสถานศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตรเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ให้จัดทำเป็นประกาศ

หรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

5. ใช้หลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

6. วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร ให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น การดำเนินการระดับชั้นเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 59) ได้กล่าวว่า ในระดับชั้นเรียนครูผู้สอนแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วหากรายวิชาใดมีผู้สอนมากกว่าหนึ่งคน ครูอาจร่วมมือกันทำงานเป็นทีม เพื่อวางแผนและออกแบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

1. การจัดทำโครงสร้างรายวิชา

รายวิชาแต่ละรายวิชานั้นประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้หลายหน่วย ซึ่งได้วางแผนและออกแบบไว้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย ดังนั้นเพื่อที่จะช่วยให้ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องเห็นภาพรวมของแต่ละรายวิชา จำเป็นต้องมีการจัดทำโครงสร้างรายวิชา เพื่อให้ได้ทราบรายวิชานั้นประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้จำนวนเท่าใด เรื่องใดบ้าง แต่ละหน่วยพัฒนา ให้ผู้เรียนบรรลุตัวชี้วัด โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเท่าใด สัดส่วนและเก็บคะแนนของรายวิชานั้นเป็นอย่างไร

2. หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

หน่วยการเรียนรู้บางหน่วย อาจเป็นหน่วยที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยเรียนรู้ลักษณะนี้ ครูผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันออกแบบ และวางแผนการสอนและการวัดประเมินผลหน่วยนั้น ๆ ร่วมกัน บ้านเราเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการ 3 รายวิชา คือ 1) สุขศึกษา 2) ภาษาไทย 2 และ 3) การงานอาชีพและเทคโนโลยี 1 ครูที่รับผิดชอบรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ควรได้มีการวางแผนร่วมกันในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับหน่วยนั้น สำหรับการประเมินผลนั้น เกณฑ์ที่ใช้ประเมินตามตัวชี้วัดของรายวิชาใดก็นำคะแนนกลับไปรายงานในรายวิชานั้น

สรุปได้ว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานั้น จะต้องศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง เวลาเรียน จัดทำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้

จัดทำแผนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และมีการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและ องค์ประกอบของสถานศึกษานั้น ๆ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแผนการวัดผลและประเมินผล

ส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 61-63) ได้กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน จึงจำเป็นต้องจัดมาตรการส่งเสริม สนับสนุนการใช้หลักสูตรในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่

1. การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญมาก ต่อการพัฒนาหลักสูตรและใช้หลักสูตร ซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและใช้ หลักสูตรแบบอิงมาตรฐานให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาบุคลากรอย่างเป็น ระบบ ต่อเนื่องเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดประเมินผลโดยมี มาตรฐานและตัวชี้วัด เป็นเป้าหมายการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การฝึกทักษะการทำงาน ร่วมกันเป็นทีม รูปแบบการพัฒนาบุคลากรจะต้องใช้การนิเทศทั้งแบบกลุ่ม และเป็นรายบุคคล โดยการสอนและการศึกษา ดูงาน การฝึกอบรม และจะต้องได้รับการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอน การพัฒนาบุคลากร ดังนี้

1.1 มอบหมายให้มีคณะทำงานด้านการพัฒนาบุคลากร ซึ่งต้องดำเนินงานและมีบทบาทในเรื่องนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.2 ประเมินความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวางแผน การพัฒนาบุคลากรให้เป็นรูปธรรม ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว

1.3 ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การประชุมสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน โดยเฉพาะเน้นการพัฒนา ครูผู้สอน ซึ่งเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ ครูจะต้องสามารถจัดการเรียน การสอน ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุเป้าหมาย

1.4 ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีมุมหรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

1.5 ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้าอบรม แลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจะต้องเป็นที่ปรึกษาของครู ในกรณีที่มีปัญหาทางด้านวิชาการหรือบริหารจัดการ และควรจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้น สถานศึกษาศูนย์สนับสนุนส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยปฏิบัติการ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง โดยการวิจัยนั้นอาจเริ่มต้นจากการเลือกปัญหาการวิจัย ที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อผู้เรียนมากที่สุดก่อน และที่มาของปัญหา การวิจัยอาจเกิดจากผู้เรียน เช่น ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาการเรียนรู้อย่างเป็นต้น หรืออาจเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูไม่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน เมื่อได้ปัญหาการวิจัยแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

2. การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร

การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เป็นการปรับกระบวนการทัศน์การจัดการหลักสูตรการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องจัดทรัพยากรและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุน ให้เกิดความสำเร็จต่อการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

2.1 จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตร และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร และจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

2.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อวัสดุอุปกรณ์และเอกสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับความต้องการ ให้มีห้องเรียน สถานศึกษา และห้องพิเศษต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เช่น ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ โรงฝึกงาน ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ห้องประชุมขนาดต่าง ๆ สนามกีฬา และโรงยิม เป็นต้น แนวทางการดำเนินการ

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้อะไรก็ได้ แหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียน และผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนและผู้สอนสามารถทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว และในระบบ

สารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อและแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียน ควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อหรือห้องสมุดของสถานศึกษา

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่อต่าง ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่าย และรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

- 1) จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
- 2) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 3) จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนและสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
- 4) ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมหลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
- 5) ศึกษาวิธีวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐาน สื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเอง และที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์ประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่นั้นอย่างสม่ำเสมอ
- 6) จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา และในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้า แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้
- 7) จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น
- 8) จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ

2.3 จัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า โดยเฉพาะด้านการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น คำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวน

ห้องเรียน ห้องสมุด ที่เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

2.4 บริหารทรัพยากรบุคคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดครูเข้าสอน เป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จึงควรจัดให้ครูได้สอนตรงตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

3. การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

การจะส่งเสริมให้การจัดทำและใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา และสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

3.1 ให้ฝ่ายต่าง ๆ ทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ได้รับผล โดยตรงจากการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหลักสูตร และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ สถานศึกษาควรจัดสรรเวลาให้ครูได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการพูดคุย มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พยายามลดภาระงานอื่น ๆ ของครู โดยให้มุ่งที่งานสอนเป็นหลัก

3.3 สร้างเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วม และการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา ซึ่งอาจเป็นเครือข่ายภายใน เช่น เครือข่ายผู้ปกครอง หรือเครือข่ายภายนอก เช่น เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถจะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีทรัพยากรและปัจจัยเพิ่มขึ้น ในการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

4. การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับบรรยากาศทางวิชาการ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้น โดยดำเนินการ ดังนี้

4.1 จัดระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งเรื่องการจัดกลุ่มผู้เรียนและโครงการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม การจัดตารางสอนของสถานศึกษา การลงโทษและให้รางวัลผู้เรียน

1) การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการดำเนินการ ผู้บริหาร ทำความเข้าใจกับครู ให้ทำการพัฒนาตนเองและวางแผนดำเนินการร่วมกันในการออกแบบ

กิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้เป็น การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด การใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การวิจัยเพื่อพัฒนา เป็นต้น

2) การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการดำเนินการ

2.1) ร่วมกันวางแผน ให้ครูทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียน ทั้งในการศึกษาต่ออาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น ๆ ให้กับผู้เรียนหรืออาจจัดตั้งศูนย์แนะแนวของสถานศึกษา

2.2) ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรม ที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา ในลักษณะการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้ ได้แก่

2.2.1) บริการฝึกงานที่เป็นประโยชน์ เช่น บริการแนะแนว ชุมชน สหกรณ์โรงพยาบาล ห้องสมุด คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2.2.2) จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ รักษาดินแดน เป็นต้น

2.2.3) สนับสนุนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ชุมนุมวรรณศิลป์ ชุมนุมภาษาอังกฤษ ชุมนุมคณิตศาสตร์ ชุมนุมวิทยาศาสตร์

2.2.4) สนองความสนใจและความสามารถของผู้เรียน เช่น ชุมนุมกีฬา ชุมนุมดนตรี ชุมนุมไต่वाที่ ชุมนุมเกษตร ชุมนุมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนแนะแนว เป็นต้น

3) การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวทางการดำเนินการ

- ระดมทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่า
- จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา

4) ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนา

5) นิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4.2 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ มุมค้นคว้าแก่ครูผู้สอนและนักเรียน การพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน

4.3 สนับสนุนให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ และความต้องการของท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถนำสภาพปัญหาต่าง ๆ บูรณาการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน

4.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อบริหารจัดการความรู้ในส่วนที่เป็นประสบการณ์ในตัวครู นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้อะไรหรือบริหารชั้นเรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม

4.5 ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ ๆ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอีกด้วย

สรุปได้ว่า ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษานั้น จะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง ผู้ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยการพัฒนาบุคลากร ฝึกอบรม หรือศึกษาดูงานให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีความตระหนักเห็นความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา เตรียมงบประมาณในการบริหารจัดการ เตรียมอาคารสถานที่โดยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ออกแบบมีส่วนร่วมของบุคลากร รวมไปถึงการจัดหา วัสดุอุปกรณ์ จัดหา เลือกใช้ ทำและพัฒนาสื่อ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแผนการวัดผลประเมินผล จัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษา และจัดให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการวางแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบด้วย

กำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 63 - 66) ได้กล่าวว่าการกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามที่คาดหวัง ตามที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้อื่นๆ และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนตามความคาดหวังของสถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็น การดำเนินการบริหารหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาได้กำหนดไว้ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีระบบ โดยปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และการบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายแนวทาง ได้แก่

1. การนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตร

การนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษา ใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยมและการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ การตรวจแผนการ

จัดการเรียนรู้ การบันทึกรายงานหลังการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น สถานศึกษาคควรจัดให้มีแผนนิเทศ กำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ แนวทางการดำเนินการ

- 1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในของสถานศึกษา
- 1.2 จัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศ กำกับ ติดตามในสถานศึกษา
- 1.3 จัดทำเอกสารหลักฐานการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรที่เป็น

ปัจจุบัน

1.4 จัดทำรายงานการนิเทศภายใน อย่างปรากฏเป็นหลักฐานต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และชุมชนเป็นประจำ

- 1.5 จัดระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร

การดำเนินการให้กระบวนการนิเทศ เป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา บนพื้นฐานความรู้สึที่เป็นกัลยาณมิตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกันและยอมรับการเปลี่ยนสถานภาพ ระหว่างการเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดระบบการนิเทศ ที่เป็นกัลยาณมิตรดังกล่าวแล้ว ควรดำเนินการ ดังนี้

1. ร่วมกันกำหนดความต้องการในการรับการนิเทศ หรือกำกับ ติดตาม เพื่อเผื่อระวังมิให้คุณภาพการจัดทำและใช้หลักสูตรเกิดปัญหา อุปสรรคและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน

2. สร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร ในเชิงบวกแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาว่า มิได้เป็นกระบวนการจับผิด แต่เป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือ เพื่อให้การใช้หลักสูตรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3. กำหนดข้อตกลงเพื่อการขับเคลื่อน การนิเทศติดตามร่วมกัน และมีแผนการดำเนินการอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม

4. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้มีการนิเทศ ติดตาม อย่างเป็นระบบ ครบวงจร ทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม

สรุปได้ว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องดำเนินการ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล มีการวางแผนการนิเทศ สร้างเครื่องมือในการประเมินผล ดำเนินการนิเทศ โดยการนิเทศ ทั้งภายใน และภายนอกแล้วเก็บรวบรวม วิเคราะห์และสรุปผล และรายงาน

2. การประกันคุณภาพภายใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสถานศึกษามีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน และการเตรียมความพร้อมสำหรับประกันคุณภาพภายนอก เป็นระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนว่าจะสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องจัดระบบประกันคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้น ต้องมีการดำเนินการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพมีเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน แผนปฏิบัติการจะต้องเน้นผลคุณภาพผู้เรียน มีการรายงานผลเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และนำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

3. การวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร

การวิจัยจะเป็นที่มาของข้อมูลข่าวสารที่แม่นยำ แสดงจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาสาเหตุ และแนวทางปรับปรุงพัฒนา ให้สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 การวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อนำผลมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียน และความต้องการของผู้ปกครองชุมชน เช่น

1) การประเมินตัวหลักสูตรโดยมีหัวข้อในการพิจารณา เช่น ความครบถ้วนขององค์ประกอบหลักสูตร ความสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบ ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและกรอบหลักสูตรท้องถิ่น ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนการสอน การจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และระบบการวัดและประเมินผล เป็นต้น

2) การประเมินความต้องการจำเป็นในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ ของนักเรียนนิสิต เพื่อนำมาใช้กำหนดโปรแกรมการเรียน และเวลาเรียน

3) การประเมินความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน เพื่อนำมาใช้กำหนดโปรแกรมการเรียน และโครงการต่าง ๆ

3.2 การวิจัย ประเมินผลการใช้หลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีความตระหนักในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนา ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรม บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการประเมินผลการใช้

หลักสูตร สามารถดำเนินการได้ทั้งระหว่างการใช้หลักสูตร และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้เรียบร้อยแล้ว หรือการติดตามจากผลผลิตของหลักสูตร คือผู้เรียนที่จบการศึกษา ตามหลักสูตรนั่นเอง เพื่อให้การประเมินผลการใช้หลักสูตร บรรลุเป้าหมายของการควบคุมคุณภาพ สถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินทั้งระบบ คือ

- 1) สถานศึกษากำหนดให้มีการประเมินการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษา
- 2) สถานศึกษาสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองให้เกิดขึ้นกับคณะครู
- 3) สถานศึกษาวางระบบเครือข่ายการทำงาน และมอบหมายงานการประเมินให้คณะผู้ปฏิบัติงานแต่ละคณะดำเนินการประเมินเป็นระยะ ๆ โดยกำหนดให้ชัดเจนว่าคณะใดต้องประเมินรายการใดบ้าง
- 4) สถานศึกษานำผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหา / ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร
- 5) สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การประเมินผลการใช้หลักสูตร มีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ คือพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรที่จะประเมิน พิจารณาหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินออกแบบการจัดเก็บข้อมูลดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้พิจารณาตัดสินใจในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป สำหรับประเด็นในการประเมินนั้น สามารถประเมินได้ทั้งเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้หลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร และผลการใช้หลักสูตร อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการประเมิน ส่วนที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรคำนึงถึงทั้งผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญโดยนำผลการประเมินระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มาพิจารณาทั้งผลการประเมินในภาพรวม และผลการประเมินที่แยกรายวิชาและแยกรายมาตรฐาน หากผลการประเมินไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง ควรพิจารณาวิเคราะห์เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงซึ่งสาเหตุย่อมเกิดมาจากปัจจัยและกระบวนการใช้หลักสูตรนั่นเอง จากนั้นจึงหาวิธีแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาคุณภาพต่อไป

4. การจัดประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยองค์การภายนอก ดำเนินการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อชุมชนเป็นประจำปี (ปี/ภาค) แนวทางการดำเนินงาน

4.1 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา

4.2 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการภายนอกสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ด้านกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาได้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลสถานศึกษาแต่ละแห่ง จะต้องดำเนินการ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล มีการวางแผนการนิเทศ สร้างเครื่องมือในการประเมินผล ดำเนินการนิเทศโดยการนิเทศทั้งภายในและภายนอก แล้วเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และสรุปผล และรายงาน มีการจัดระบบการประเมินคุณภาพภายในและคุณภาพภายนอก และมีการรายงานผลการปฏิบัติจัดทำให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนา รวมทั้งการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งข้อมูลจากการประเมินนี้ไปใช้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และจัดการรายงานประเมินผล เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนได้รับทราบ

จากการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ นั้น ต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกันเกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้งเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนส่งเสริมหลักสูตร และด้านกำกับ ดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้ได้ผลดี บรรลุ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั้น ต้องมีแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจน

บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 7) ได้กล่าวถึง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้หน่วยงานต่าง ๆ ทุก ระดับ ทั้งระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง ได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุ จุดมุ่งหมายได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับ ต้องมีการประสานสัมพันธ์ และความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งรวมถึงภาคธุรกิจเอกชน บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการหลักสูตร จะต้องทราบถึง บทบาทและหน้าที่ในการจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา เข้าใจบทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารอย่างถ่องแท้และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังแบบต่อเนื่อง จะช่วยให้การพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาประสบผลสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูป การศึกษา ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการสั่งการมาเป็นผู้ร่วม คือ ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีบทบาท ดังนี้

1. จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษา
2. เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตร สถานศึกษา
3. ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา
4. สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษา มีความรู้ และความสามารถ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
5. มีการนิเทศภายใน เพื่อทำการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา อย่างมีระบบ
6. จัดให้มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อปรับปรุง พัฒนาสาระ ของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

บทบาทของครูผู้สอน

ครูผู้สอนมีบทบาทโดยตรงในการร่วมพัฒนาหลักสูตร จัดการเรียนรู้ ครูเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการชี้แนวทางการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนรู้วิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูล มีทักษะในการใช้สื่อ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการสืบค้นข้อมูลมาใช้ได้สะดวก วิธีการที่ครูสามารถทำได้ในฐานะผู้เอื้ออำนวยความสะดวกที่ดี เช่น ให้ออกาสผู้เรียนที่สนใจสามารถสืบค้นได้จากซีดีรอม หรือจากโฮมเพจในอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ ปรีกษาแก่นักเรียน และเป็นผู้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ก็ต่อเมื่อครูเป็นผู้ที่เรียนรู้มาก่อน นั่นหมายความว่า ครูจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เป็นคนช่างสังเกตและคิด แดกฉาน กับข้อมูล และความรู้ที่ผ่านเข้ามาในสมอง ด้วยการตั้งคำถามและหาทางพิสูจน์เรื่องเหล่านี้ให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ครูไม่เพียงแต่จะมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้เท่านั้น แต่ครูยังมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจนเข้าใจในกระจ่าง
2. ศึกษาหลักการ วิธีการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา
3. ร่วมวางแผน และร่วมพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา
4. ตรวจสอบความสอดคล้องสัมพันธ์กันของสาระ ที่จัดทำขึ้นตามสภาพปัญหา/ความต้องการของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น กับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. วางแผนการจัดการเรียนการสอน ตามขอบข่ายเนื้อหาสาระมาตรฐาน สัดส่วนของเวลา และหน่วยการเรียนรู้
6. นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลในห้องเรียน โดยเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และเหมาะสมกับผู้เรียน
7. วางแผนและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ได้ข้อมูลที่แสดงความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น และนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนต่อไป
8. ร่วมประเมินผลการใช้หลักสูตรกับสถานศึกษา

บทบาทของผู้เรียน

เนื่องจากผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการกำหนดจุดมุ่งหมาย ของการพัฒนาหลักสูตร ทุกหลักสูตรขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนโดยตรง ผู้เรียนจึงควรมีส่วนแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลที่สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนให้ผู้รับผิดชอบ พัฒนาหลักสูตร ได้ทราบและเนื่องจากผู้เรียนเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาโดยตรง ผู้เรียนจะมี คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ คือ เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุขได้ ผู้เรียนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้ของตนจากการเป็นผู้รับ มาเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีความมุ่งมั่นในการ พัฒนาตนเอง มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความสามารถของตนเอง บทบาทหน้าที่ของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกับผู้ปกครอง และครู วางแผนการเรียนรู้ของตนเองตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของตนเอง
2. มีความรับผิดชอบ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และบริหารจัดการเรียนรู้ ของตนเองให้มีคุณภาพ
3. ปฏิบัติตนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รู้วิธีแสวงหาความรู้ พร้อมทั้งสามารถสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. มีการประเมินและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง
5. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูและเพื่อน โดยช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

บทบาทของผู้ปกครอง

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้เปิดโอกาสให้บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุก ฝ่ายร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (มาตรฐาน 24) ฉะนั้น บิดามารดา และผู้ปกครอง จะต้องปรับเปลี่ยนความคิดในการฝากบุตร หลานไว้ในความดูแลของครู มาเป็นผู้ร่วมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้ปกครองควรมี บทบาท ดังนี้

1. กำหนดแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับครูและผู้เรียน
2. มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรสถานศึกษา และกำหนดแผนพัฒนา สถานศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษา
3. ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

4. อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ ให้ความรักความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน
5. สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสม
6. ร่วมมือกับครูและผู้เกี่ยวข้องของสถานงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน
7. พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อนำครอบครัวไปสู่สถาบันแห่งการเรียนรู้
8. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

บทบาทของชุมชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร และบริหารจัดการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น และร่วมกับสถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีบทบาท ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาหรือธรรมนูญของสถานศึกษา
2. มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม
3. เป็นแหล่งการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากสถานการณ์จริง
4. ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา
5. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
3. ให้ความเห็นชอบการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
4. ให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งคณะทำงาน ที่สถานศึกษาแต่งตั้ง
5. สนับสนุน ส่งเสริมให้การบริหารด้านวิชาการของสถานศึกษา
6. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชาติ

7. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงาน กับองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เป็นเรื่อง que ทุกฝ่ายต้องให้ ความสำคัญร่วมมือร่วมใจ เสียสละที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น และบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ต่อ่อนักเรียน

สถานภาพโรงเรียนต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36

โรงเรียนในโครงการต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 5 – 6) ได้กล่าวถึง การนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปใช้ในโรงเรียนต้นแบบ การใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มีความพร้อม ในปีการศึกษา 2552 โดยสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้มีการวางแผนงานดำเนินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยในปีการศึกษา 2552 กำหนดให้มีการนำร่องการใช้หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาที่จะเป็นศูนย์วิจัยและพัฒนาด้านการใช้หลักสูตร ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาคัดเลือกโรงเรียน เพื่อเข้าร่วมโครงการนำร่องการใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ ทั้งนี้จำนวนของโรงเรียนและ แนวทางในการพัฒนานั้นให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของหน่วยงานต้นสังกัด

โรงเรียนที่ได้เริ่มใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในปี การศึกษา 2552 ได้แก่ 1) โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรของแต่ละเขตพื้นที่ ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา (อนุบาล – ประถมศึกษาปีที่ 6) จำนวน 1 โรงเรียนขยายโอกาส

ทางการศึกษา จำนวน 1 โรงเรียนมัธยมศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6) จำนวน 1 โรงเรียน และ 2) โรงเรียนที่มีความพร้อมในการใช้หลักสูตร โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาตามความเหมาะสม เป็นโรงเรียนที่มีความสนใจ และอาสาเข้าร่วมการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นโรงเรียนมีศักยภาพที่จะดำเนินการ โดยมีงบประมาณหรือบุคลากรที่สามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง หรือเขตพื้นที่การศึกษาสามารถสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนทั้งสองประเภท มีดังนี้

1. เป็นโรงเรียนชั้นนำหรือเป็นโรงเรียนต้นแบบในด้านต่าง ๆ มีผลงานเป็นที่ปรากฏ เช่น โรงเรียนรางวัลพระราชทาน โรงเรียนที่เป็นแหล่งศึกษาดูงานในด้านต่าง ๆ โรงเรียนในโครงการ หนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน โรงเรียนในโครงการนำร่องหรือโครงการวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ
2. มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์ปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา
3. มีคณะผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ และมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการ
4. มีคณะครูผู้สอนแกนนำที่มีคุณภาพ และคณะกรรมการสถานศึกษามีความเข้มแข็ง
5. เขตพื้นที่การศึกษามีศักยภาพที่จะเข้าไปร่วมสนับสนุนทางวิชาการได้อย่างต่อเนื่อง
6. สามารถพัฒนาให้เป็นโรงเรียนที่เป็นแหล่งเรียนรู้แก่สถานศึกษาอื่น ๆ และเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ในด้านการใช้หลักสูตรที่เป็นรูปธรรม

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพะเยาพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นที่กำลังดำเนินการอยู่ ดังนั้น จึงขอเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ถาวร คำทะแจ่ม (2545, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร จังหวัดลำพูน

ได้ข้อสรุปว่า การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร ทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ด้านการสรุปผลการดำเนินงานและด้านการปรับปรุงพัฒนา มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการเตรียมความพร้อม ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติระดับปานกลาง คือ ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ส่วนปัญหาคือ เวลาในการเรียนความพร้อมมีน้อย บุคลากรความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรยังไม่ชัดเจน การจัดทำแผนของโรงเรียนไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหา ครูไม่มีความมั่นใจการนำหลักสูตรไปใช้ โรงเรียนขาดการวางแผน การนิเทศ กำกับ ติดตาม โรงเรียนอยู่ระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร การสรุปผลการดำเนินงานจึงไม่ครบทุกขั้นตอน และการเข้ามีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายยังขาดความเข้าใจถึงวิธีการกระบวนการ ขั้นตอน ในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะคือ ควรให้ระยะเวลาที่เพียงพอในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ โครงสร้าง จุดมุ่งหมาย การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรสร้างความตระหนักให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของหลักสูตร ควรมีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาต่างๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ และควรให้การสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน

กรมวิชาการ (2546, ข) ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน นำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2545 ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เตรียมบุคลากรโดยใช้การประชุมชี้แจง / อบรมผู้เกี่ยวข้อง และพบว่าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในระดับมาก และโรงเรียนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 77 ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

พรนภา มาตันบุญ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษานำร่องในตำบลเมืองแปง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ข้อสรุปว่า สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีการเตรียมความพร้อมของครูในการใช้หลักสูตรโดยมีวิธีการประชุมปรึกษากัน ส่งครูเข้ารับการอบรม ผู้บริหารเป็นผู้นิเทศการใช้หลักสูตรและนำผลจากการนิเทศมาใช้ในการปรับปรุงการสอน ครูจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ และเพิ่มเติมเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น มีการจัดทำสื่อการเรียนการสอน สำหรับการใช้อื่นของครูจะพิจารณาตามความเหมาะสมกับวัย สติปัญญาและความพอใจของผู้เรียน มีการวัดผลตามสภาพจริง โดยการประเมินตนเอง ประเมินจากแฟ้มสะสมงานและการปฏิบัติงาน

ส่วนปัญหาโรงเรียน ขาดครูที่มีวุฒิทางการศึกษาเฉพาะ ขาดเอกสารหลักสูตร สื่อการเรียน การสอนมีไม่เพียงพอ ไม่ได้รับการสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการทำแผนการสอน และการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผล การนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัด มีน้อย ความคาดหวังในการใช้หลักสูตร โรงเรียนต้องการให้ครูได้เข้ารับการอบรม การจัดการเรียนการสอนต้องเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ต้องการแนะนำเรื่องการทำแผนการสอน ต้องการคู่มือการจัดทำสื่อ การใช้แหล่งเรียนรู้ และการจัดทำเครื่องหมายการวัดผลประเมินผล การนิเทศอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ

เป็รื่อง จันดา (2549) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน บุคลากรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกระบวนการในการจัดทำหลักสูตรที่กรมวิชาการกำหนดขึ้น โรงเรียนนำร่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการส่วนหนึ่ง สามารถดำเนินการไปตามกระบวนการที่กำหนดไว้ได้

นุดา นามแก้ว (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ได้ข้อสรุปว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทั้ง 7 ด้าน คือการเตรียมความพร้อมก่อนจัดทำหลักสูตร ด้านการจัดทำสาระหลักสูตร ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการกำกับ นิเทศ ติดตาม ด้านประเมินการใช้หลักสูตร และด้านการพัฒนาหลักสูตร มีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนจัดทำหลักสูตรและด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหาคือ การจัดเตรียมงบประมาณ หรือปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอ ครูขาดความชำนาญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เวลาในการจัดทำหลักสูตรมีน้อย ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาน้อย หลักสูตรมีรายวิชา และเนื้อหาสาระมากเกินไป และการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ส่วนข้อเสนอแนะ แนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตร คือ ควรมีการประชุมชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการกำกับ นิเทศติดตาม การใช้หลักสูตร รวมถึงการจัดหางบประมาณ หรือสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัยให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน และสถานศึกษา ควรมีการรวบรวมข้อคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

พัชรินทร์ วงศ์ดีป (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การดำเนินงานตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ได้ข้อสรุปว่า ในการดำเนินงานตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม ทั้ง 3 ด้าน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมิน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ได้สำรวจแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนประชุมครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดครูเข้าสอนตรงตามวุฒิ จัดครูเข้าสอนตามความรู้ ความสามารถ ได้ติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการประเมินการใช้หลักสูตร

กัญญาภัค สิทธิบุศย์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพร้อมใช้ในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรและด้านการบริหารจัดการตามลำดับ และเปรียบเทียบความพร้อมในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง สังกัด ประสบการณ์การทำงานและขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ หลักสูตรด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และแหล่งวิทยากรและด้านการบริหารจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

กิริดา โชติช่วง (2553, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการเตรียมและการใช้หลักสูตร ด้านการบริการแหล่งวิทยากร และด้านนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรการเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต้นแบบ การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2

จำแนกตามประสบการณ์ ตำแหน่ง หน้าที่ และขนาดโรงเรียน พบว่า มีปัญหาการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

มาลินี หมื่นไวย (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนนำร่อง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้ข้อสรุปว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนนำร่อง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับ ผลการเปรียบเทียบการศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนนำร่อง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานและขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน ที่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และที่ได้รับการอบรมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีความคิดเห็นโดยรวมและเกือบทุกด้านแตกต่างจากผู้บริหารและครู ที่ไม่ได้รับการอบรมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีเพียงด้านการกำกับดูแลคุณภาพด้านเดียวที่ผู้บริหารและครูทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุเมธ สุวอ (2553, บทคัดย่อ) การบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้ Balanced Scorecard ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร : กรณีศึกษาโรงเรียนน้ำพอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า

โรงเรียนน้ำพอง ได้นำ Balanced Scorecard มาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างสมดุล ทั้ง 4 มุมมอง ตามภารกิจ 5 ด้าน ของการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า

1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนน้ำพอง มีการสร้างความตระหนักและพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน มีการจัดสรรงบประมาณตาม

แผนงานอย่างเหมาะสม และทรัพยากรต่าง ๆ มีเพียงพอสามารถนำมาบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

2. การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตรโรงเรียนมีการกำหนดแนวทางการใช้หลักสูตรที่ชัดเจน มีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งด้านกายภาพ ภูมิทัศน์ของโรงเรียน และด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน มีสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาและเน้นให้ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้บูรณาการทักษะการคิดและหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง

3. การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนยังไม่มีการบวกรวจัฒนาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจน แต่ที่เด่นชัดคือการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน และถือว่าการวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยนำข้อมูลมาพัฒนา

4. การประเมินการใช้หลักสูตร โรงเรียนมีการวางแผนการนิเทศ กำกับติดตาม การใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการวางแผนการนิเทศ การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล รวบรวม วิเคราะห์ สรุปและรายงานผล มีการบวกรวมการนิเทศที่เป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของครู บนพื้นฐานความรู้สึกรู้สึกที่เป็นกัลยาณมิตร

5. การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนได้มีการนำผลการประเมินการใช้หลักสูตร ไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีการติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษามาวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและนำผลการติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษามาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

วิไลวรรณ ห่มขวา (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนชุมแพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการศึกษา พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการวางแผนเตรียมความพร้อม ดำเนินการเป็นขั้นตอน โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ได้เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาที่สมบูรณ์

การใช้หลักสูตรระดับชั้นเรียน ครูมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ นำไปใช้จัดการเรียนการสอน ได้อย่างมีคุณภาพ

วาริ พงษ์ราศี (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ได้ข้อสรุปว่า

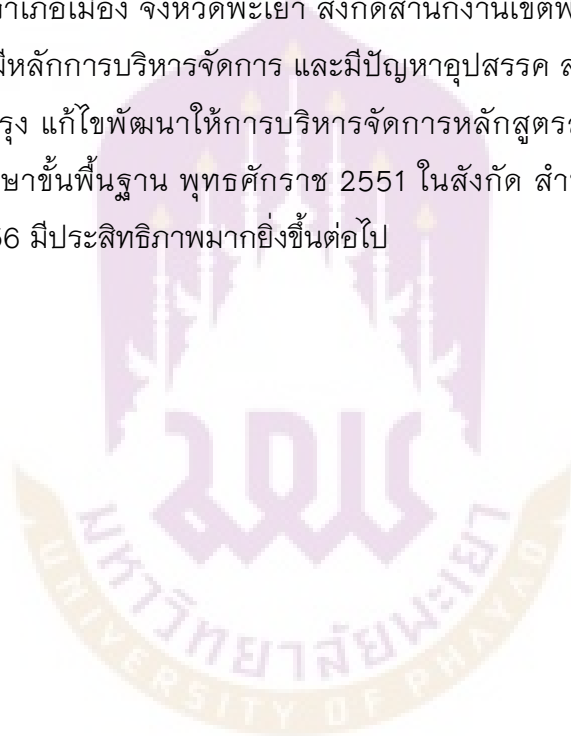
1. ระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการส่งเสริม สนับสนุน รongลงมา ได้แก่ ด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ และด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

1.1 ด้านการส่งเสริม สนับสนุน ในภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาสูงสุดคือ การจัดทำงบประมาณและการระดมทรัพยากรทั้งภาครัฐและชุมชน ในการสนับสนุนการบริหารจัดการหลักสูตร รongลงมาได้แก่ การสนับสนุนให้มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ และเป็นปัจจุบัน และการจัดให้มีห้องเรียนพิเศษ

1.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามากที่สุด คือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น รongลงมา ได้แก่ การกำหนดแนวทางวัดผลประเมินผลอย่างหลากหลาย ตามสภาพจริง มีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และการติดตามการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ตามลำดับแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกอย่างเพียงพอ

1.3 ด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ ในภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามากที่สุด คือ การดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง ครบวงจร รongลงมา ได้แก่ การนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการ ภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และบุคลากร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร ตามลำดับ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญที่ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต้องเอาใจใส่ ร่วมมือกันบริหารจัดการให้หลักสูตรในสถานศึกษาของแต่ละแห่งเป็นหลักสูตรที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน โดยเริ่มตั้งแต่การส่งเสริม สนับสนุน การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การวางแผนจัดทำหลักสูตร ตลอดจนการนำหลักสูตรไปใช้พร้อมทั้งมีการนิเทศ กำกับติดตาม และนำหลักสูตรมาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งงานวิจัยเหล่านี้ ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา ในการกระตุ้นให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะทำวิจัยการศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 ที่ผ่านมามีหลักการบริหารจัดการ และมีปัญหาอุปสรรค สถานการณ์เป็นอย่างไรบ้าง เพื่อทำการปรับปรุง แก้ไขพัฒนาให้การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ว่ามีวิธีการบริหารจัดการการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างไร ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 135 คน ของโรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่แบบสอบถามเรื่องการบริหารจัดการหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา แบบสอบถาม 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check list) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการในภารกิจทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการกำกับดูแลและคุณภาพ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 25 ข้อ และปัญหา ข้อเสนอแนะเป็นแบบปลายเปิด (Open ended) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ต่อไปนี้

5	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับมาก
3	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับน้อย
1	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักสูตร และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ และปรับปรุงแบบสอบถาม โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา การศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามให้เหมาะสม และครอบคลุมเนื้อหา ขอบเขตที่จะศึกษา
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขให้ข้อเสนอแนะ ด้านความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาสาระ
4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ครอบคลุมเนื้อหาและภาษาที่ใช้แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง
5. นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและพิจารณาให้ความเห็นชอบ
6. นำแบบสอบถามไปใช้ในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากประธานกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำสาขา วิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนพะเยาพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
2. นำแบบสอบถามแจกให้ประชากร เป็นรายบุคคลด้วยตนเอง จำนวน 140 ฉบับ โดยนัดหมายเวลาในการขอรับคืน และรอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง
3. นำข้อมูลมาจัดเรียงเรียงและจัดหมู่เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอข้อมูลดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย
- ตอนที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (σ) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวผู้ศึกษาได้กำหนดการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยเป็นช่วง ๆ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติมาก
ค่าเฉลี่ย	2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับปฏิบัติที่น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินการในการบริหารจัดการหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน 2) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใน 3 ด้าน คือ การส่งเสริมสนับสนุน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพและปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
ผู้บริหารโรงเรียน	5.00	3.60
ครูผู้สอน	135.00	96.40
รวม	140.00	100.00
2. เพศ		
ชาย	48.00	34.30
หญิง	92.00	65.70
รวม	140.00	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ประสบการณ์ในด้านการบริหารหลักสูตร		
1 – 5 ปี	22.00	15.70
6 – 10 ปี	10.00	7.10
11 – 20 ปี	32.00	22.90
มากกว่า 20 ปี	76.00	54.30
รวม	140.00	100.00
4. วุฒิทางการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1.00	0.70
ปริญญาตรี	99.00	70.70
ปริญญาโท	40.00	28.60
ปริญญาเอก	0.00	0.00
รวม	140.00	100.00
5. การได้รับการอบรมจัดทำหลักสูตร		
ได้รับการอบรม	135.00	96.40
ไม่ได้รับการอบรม	5.00	3.60
รวม	140.00	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 3.60 และครูผู้สอน ร้อยละ 96.40 เป็นเพศชาย ร้อยละ 34.30 เพศหญิง ร้อยละ 65.70 มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี ร้อยละ 15.70 มีประสบการณ์ 6 – 10 ปี ร้อยละ 7.10 ประสบการณ์ 11 – 20 ปี ร้อยละ 22.90 และมีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 54.30 วุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 0.70 ระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 70.70 ระดับปริญญาโท ร้อยละ 28.60 และเป็นผู้ได้รับการอบรมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร้อยละ 96.40 ไม่ได้รับการอบรมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร้อยละ 3.60

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใน 3 ด้าน คือ การส่งเสริมสนับสนุน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพและปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติและอันดับที่การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	อันดับที่
ด้านการส่งเสริมสนับสนุน	3.95	0.77	มาก	2
ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.07	0.72	มาก	1
ด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ	3.75	0.81	มาก	3
รวม	3.92	0.76	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu=4.07$) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu=3.95$) และด้านกำกับดูแลคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu=3.75$) ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติและอันดับที่ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ด้านการส่งเสริมสนับสนุน

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมสนับสนุน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	อันดับที่
1. โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคลากรได้มีโอกาสเข้าอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นและแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ	4.25	0.69	มากที่สุด	2
2. โรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีมุมสื่อ หรือ ศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง	3.74	0.86	มาก	11
3. โรงเรียนจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและการพัฒนาครูและบุคลากร	3.92	0.77	มาก	7
4. โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุนให้มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารต่าง ๆ อย่างพอเพียง เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	4.03	0.73	มาก	5
5. โรงเรียนจัดสรรการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษา ได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า เอื้ออำนวยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ	3.96	0.71	มาก	6
6. โรงเรียนบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัดครูเข้าสอนได้ตรงตามความรู้ ความสามารถ ความถนัดและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา	4.32	0.69	มากที่สุด	1

ตาราง 3 (ต่อ)

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมสนับสนุน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	อันดับที่
7. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา	3.76	0.89	มาก	9
8. โรงเรียนได้ให้ครูมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำและพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามสาระการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น	3.82	0.76	มาก	8
9. โรงเรียนสร้างเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วม และระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ	3.76	0.82	มาก	10
10. โรงเรียนจัดระบบการบริหารวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.06	0.68	มาก	4
11. โรงเรียนมีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ได้แก่ ห้องสมุด มีชีวิต แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอก ห้องเรียน มีมุมค้นคว้าแก่ครูผู้สอนและผู้เรียนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	4.00	0.68	มาก	5
12. โรงเรียนมีการสนับสนุนระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ และความต้องการของท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้	3.70	0.84	มาก	12

ตาราง 3 (ต่อ)

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมสนับสนุน	μ	σ	ระดับการ ปฏิบัติ	อันดับที่
13. โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการ นำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.06	0.80	มาก	3
รวม	3.95	0.77	มาก	

จากตาราง 3 พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัด พะเยา ด้านการส่งเสริม สนับสนุน มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\mu=3.95$) โดยรายชื่อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ โรงเรียนบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ เรื่องการจัดครูเข้าสอนได้ตรงตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด และพัฒนาครูอย่าง ต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.32$) รองลงมาคือ โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้มี โอกาสเข้าอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.25$) และโรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการนำเสนอ หรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.06$) ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการสนับสนุนระบบข้อมูลพื้นฐานที่ จำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพและความต้องการของท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\mu=3.70$)

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติและอันดับที่การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตร	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	อันดับที่
1. โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักสูตรสถานศึกษา	4.22	0.70	มากที่สุด	3
2. โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการของโรงเรียนได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.23	0.72	มากที่สุด	2
3. โรงเรียนมีการศึกษาวิเคราะห์สภาพ ปัจจุบัน ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของโรงเรียน ผู้เรียน และชุมชน	3.94	0.76	มาก	6
4. โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ ส่วนนำ วิสัยทัศน์ สมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง หลักสูตร คำอธิบายรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์การวัดประเมินผล และเกณฑ์การจบหลักสูตร	4.39	0.66	มากที่สุด	1
5. โรงเรียนได้เสนอหลักสูตรสถานศึกษาและระเบียบการวัดผลประเมินผลต่อ คณะกรรมการสถานศึกษา พิจารณา ให้ความเห็นชอบ และนำเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม	4.06	0.74	มาก	5
6. โรงเรียนให้ครูนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย	4.20	0.73	มาก	4

ตาราง 4 (ต่อ)

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตร	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ	อันดับที่
7. โรงเรียนนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาหลักสูตรมาปรับปรุง พิจารณาแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษา	3.78	0.75	มาก	7
8. โรงเรียนได้ติดตามผลการใช้หลักสูตร อย่างต่อเนื่องและนำผลมาใช้เป็นข้อ พิจารณาปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น	3.75	0.73	มาก	8
รวม	4.07	0.72	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.07$) โดยรายชื่อ ที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบสำคัญด้านส่วนนำ วิสัยทัศน์ สมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์การวัดประเมินผล และเกณฑ์การจบหลักสูตร มีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.39$) รองลงมา คือโรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียนได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.23$) และโรงเรียนมีการประชุมชี้แจงให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.22$) ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ โรงเรียนได้ติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องและนำผลมาใช้เป็นข้อมูล พิจารณาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ย ($\mu=3.75$)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติและอันดับที่
การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม
จังหวัดพะเยา ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ	μ	σ	ระดับการ ปฏิบัติ	อันดับ ที่
1. โรงเรียนมีการกำหนดข้อตกลง ในการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา อย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง	3.70	0.76	มาก	3
2. โรงเรียนมีการวิจัย พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง กรอบหลักสูตรท้องถิ่น และความต้องการของ ผู้เรียนและชุมชน	3.54	0.90	มาก	4
3. โรงเรียนมีการจัดระบบการประกันคุณภาพ อย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา มีเป้าหมายการพัฒนา และมี แผนปฏิบัติการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนและมีการ รายงานเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง นำผลมาใช้ ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน	3.96	0.75	มาก	1
4. โรงเรียนมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร สรุปผลการประเมิน และนำผลการประเมินมา ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	3.79	0.80	มาก	2
รวม	3.75	0.81	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัด
พะเยา ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย
($\mu=3.75$) โดยรายชื่อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ โรงเรียนมีการจัดระบบการประกันคุณภาพอย่าง
ต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษามีเป้าหมายการพัฒนา และมีแผนปฏิบัติการที่เน้น
คุณภาพผู้เรียนและมีการรายงานเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง นำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

การเรียนการสอน มีการเฉลี่ย ($\mu=3.96$) รองลงมาคือโรงเรียนมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร
สรุปผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
มีค่าเฉลี่ย ($\mu=3.79$) และโรงเรียนมีการกำหนดข้อตกลง ในการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร
สถานศึกษา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=3.70$) ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีการ
ปฏิบัติต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับ
หลักสูตรแกนกลางกรอบหลักสูตรท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน มีค่าเฉลี่ย
($\mu=3.54$)

**ตาราง 6 แสดงปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ
โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา**

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา	ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา
1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนขาดการติดตามผลการใช้หลักสูตร อย่างต่อเนื่องและนำผลมาใช้เป็นข้อมูล พิจารณาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร สถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสม ยิ่งขึ้น	1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียน ควรมีการพิจารณาคุณภาพความถูกต้อง เหมาะสมของหลักสูตร และนำระเบียบการ วัดผลประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา และนำผลมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอ และมีการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่าง ต่อเนื่อง
2. ด้านการส่งเสริม สนับสนุน โรงเรียนขาด การสนับสนุนระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น ในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูล เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจอาชีพและความต้องการของ ท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ และการสร้าง เครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วมและขาดการ ส่งเสริม สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษาต้นค้วเพิ่มเติม	2. ด้านการส่งเสริม สนับสนุน โรงเรียนควรจัดทำ ระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากรเศรษฐกิจอาชีพและความต้องการ ของท้องถิ่น ชุมชนและผู้เรียน และมีการสร้าง เครือข่ายการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ หลักสูตร สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการจัดทำ หลักสูตรแกนกลางแบบอิงมาตรฐาน เพื่อเป็น ข้อมูลความรู้ในการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง และสนับสนุน การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชน จัดหาสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี การศึกษาอย่างเพียงพอ

ตาราง 6 (ต่อ)

ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา	ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา
3. ด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ - โรงเรียนชาตการวิจัย พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง กรอบหลักสูตรท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียนและชุมชน - โรงเรียนชาตการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3. ด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ - โรงเรียนควรมีการวิจัย ติดตามและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง กรอบหลักสูตรท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียนและชุมชน จากคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญอยู่เสมอ - ควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง พร้อมทั้งทำการปรับปรุงหลักสูตรเป็นระยะ ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้คอยแนะนำช่วยเหลือ

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา โดยการศึกษาครั้งนี้ประชากร คือผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 5 คน และครูผู้สอน จำนวน 135 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สภาพภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริม สนับสนุน ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้านการกำกับ ดูแล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ส่งและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งแบบสอบถามที่ได้คืนมาทั้งหมดรวม 140 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 โดยแยกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 5 ชุด ครูผู้สอนจำนวน 135 ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่องการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารน้อยกว่าครู เพศหญิงมากกว่าเพศชาย เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปีมากที่สุด มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 6 -10 ปี น้อยที่สุด ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีน้อยที่สุด ระดับปริญญาตรีมากที่สุด และได้รับการอบรมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มากกว่าไม่ได้รับการอบรมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ ผู้บริหารและครู โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา โดยรวมเป็นรายด้านและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากอันดับแรก คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือด้านส่งเสริม

สนับสนุน และด้านการกำกับดูแลคุณภาพ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจัดอันดับเป็นรายชื่อในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ พบว่า 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบสำคัญด้านส่วนนำ วิสัยทัศน์ สมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์การวัดประเมินผลและเกณฑ์การจบหลักสูตร, โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการ บริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียนได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง, โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ โรงเรียนได้ติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องและนำผลมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ปัญหา คือ โรงเรียนขาดการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องและนำผลมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ คือ โรงเรียนควรมีการพิจารณาคุณภาพ ความถูกต้อง และเหมาะสมของหลักสูตร และนำระเบียบการวัดผลประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา และนำผลมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอและมีการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านการส่งเสริม สนับสนุน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ พบว่า 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการจัดครูเข้าสอนได้ตรงตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด และพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา, โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคลากรได้มีโอกาสเข้าอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการสนับสนุนระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากรเศรษฐกิจ อาชีพและความต้องการของท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้

ปัญหา คือ โรงเรียนขาดการสนับสนุนระบบข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากรเศรษฐกิจอาชีพและความต้องการของท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วมและขาด

การส่งเสริม สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ คือ โรงเรียนควรจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ และความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน และผู้เรียน และมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรแกนกลางแบบอิงมาตรฐาน เพื่อเป็นข้อมูลความรู้ในการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง และสนับสนุน การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชน จัดหาสื่อ นวัตกรรม การเรียนรู้และเทคโนโลยี การศึกษาอย่างเพียงพอ

2.3 ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ พบว่า 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดระบบการประกันคุณภาพ อย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษามีเป้าหมายการพัฒนา และมีแผนปฏิบัติการที่เน้นคุณภาพผู้เรียน และมีการรายงาน เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง นำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน, โรงเรียนมีการ ประเมินผลการใช้หลักสูตร สรุปผลการประเมิน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา, โรงเรียนมีการกำหนดข้อตกลง ในการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตร สถานศึกษา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ โรงเรียน มีการวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง กรอบ หลักสูตรท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

ปัญหา คือ โรงเรียนขาดการวิจัย พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสม และ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง กรอบหลักสูตรท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียนและ ชุมชน และขาดการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ คือ โรงเรียนควรมีการวิจัย ติดตามและพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง กรอบหลักสูตรท้องถิ่นและความต้องการ ของผู้เรียนและชุมชน จากคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญอยู่เสมอ และควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง พร้อมทั้งทำการ ปรับปรุงหลักสูตรเป็นระยะ ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้คอยแนะนำช่วยเหลือ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษากาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง ชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาพบว่า ประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลตามความมุ่งหมาย ดังนี้

กาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ทั้ง 3 ด้าน มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับการปฏิบัติได้ดังนี้ ด้านกาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกาส่งเสริมสนับสนุน ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ได้เข้ารับการอบรม และได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และผู้ไม่ได้รับการอบรมก็ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานเดียวกัน และถือว่่าเป็นมีประสบการณ์เดิมในความรู้เรื่องหลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่มีความสัมพันธ์และพัฒนาต่อเนื่องมาเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษา สำหรับโรงเรียนพะเยาพิทยาคม ได้ศึกษาถือว่่าเป็นโรงเรียนที่มีศักยภาพในการดำเนินการบริหารจัดการด้วยตนเอง และมีความพร้อมในทุกด้านดีมาก ซึ่งได้รับคัดเลือกจากหน่วยงานระดับสูงให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ เพชรวิวรรณ์ (2545, บทคำย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่อง ในเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกาจัดทำหลักสูตร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาสินี แม้นญาติ (2550, บทคำย่อ) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา โดยลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนศักดิ์ เปาริก (2550, บทคำย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก

1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ส่วนนำ (วิสัยทัศน์, สมรรถนะของผู้เรียน, คุณลักษณะอันพึงประสงค์) โครงสร้างหลักสูตร, คำอธิบายรายวิชา, กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและเกณฑ์การวัดประเมินผลและเกณฑ์การจบหลักสูตรโรงเรียนได้นำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย และโรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน บริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนมีการวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและดำเนินการเป็นขั้นตอน และได้เข้ารับการประชุม อบรมจากหน่วยงานต้นสังกัดทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2546, ข) ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน นำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2545 ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เตรียมบุคลากรโดยใช้การประชุมชี้แจง/อบรมผู้เกี่ยวข้อง และพบว่าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในระดับมาก และโรงเรียนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 77 ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และสอดคล้องกับรพีพร เล่ากุล (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 ได้ข้อสรุปว่า มีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาให้กับบุคลากรหรือผู้ปกครอง / ชุมชน มีการจัดตั้งกรรมการ/บุคลากรรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และสอดคล้องกับวิไลวรรณ ห่มขวา (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนชุมแพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการวางแผนเตรียมความพร้อม ดำเนินการเป็นขั้นตอน โดยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ได้เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาที่สมบูรณ์ การใช้หลักสูตรระดับชั้นเรียน ครูมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ นำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับสุเมธ สุวอ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้ Balanced Scorecard ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร : กรณีศึกษาโรงเรียนน้ำพอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 4 ผลการศึกษา พบว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนน้ำพอง มีการสร้างความตระหนักและพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

การจัดทำหลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครู นักเรียน

2. ด้านการส่งเสริม สนับสนุน

โรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคลากรได้มีโอกาสเข้าอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นและแสวงหาวิธีการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โรงเรียนบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัดครูเข้าสอนได้ตรงตามความรู้ ความสามารถ ความถนัดและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ติดตามประเมินผล การใช้หลักสูตรสถานศึกษาและการพัฒนาครูและบุคลากร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ วิไลวรรณ ห่มขวา (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนชุมแพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการศึกษา พบว่า มีการส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคลากรได้อบรมและพัฒนาบุคลากรเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียนและสอดคล้องกับ ชีร รุณเจริญ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ด้านการบริหาร การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงินและงบประมาณ โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนางานวิชาการ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครู ร่วมประกวด นวัตกรรมใหม่ ๆ ทั้งในระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับประเทศ เป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการแก่ครู

3. ด้านการกำกับและดูแลคุณภาพ

โรงเรียนมีการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการ ที่เน้นคุณภาพผู้เรียนและมีการรายงานเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง นำผลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีการกำหนดข้อตกลงในการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องและโรงเรียนมีการวิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรท้องถิ่นและสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สุเมธ สุวอ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้ Balanced Scorecard ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร : กรณีศึกษา โรงเรียนน้ำพอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 4 ผลการศึกษา พบว่า

โรงเรียนมีการวางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รวบรวม วิเคราะห์ สรุปและ รายงานผล มีกระบวนการนิเทศที่เป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของครู บนพื้นฐานความรู้สึกรัก ที่เป็นกัลยาณมิตร โรงเรียนมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ได้นำผลการประเมินการใช้ หลักสูตรไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีการนำผลการติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษามาวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และ นำผลการติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษามาปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและ ประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัด พะเยา มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

หน่วยงานที่กำกับดูแลโรงเรียนและโรงเรียน ควรดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน ผู้บริหารและครูที่มีการปฏิบัติมาก ในด้านที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีความรู้ มีทักษะประสบการณ์การดำเนินงานดียิ่งขึ้น และควรมีการพัฒนาปรับปรุงในด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพเรื่องที่มีการปฏิบัติน้อยให้ดีขึ้นต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนควรมีการพิจารณาคุณภาพ ความถูกต้องเหมาะสมของหลักสูตร และนำผลมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอและมีการ ติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการส่งเสริม สนับสนุน โรงเรียนควรจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ สภาพความเป็นอยู่ทรัพยากรเศรษฐกิจอาชีพและความต้องการของท้องถิ่น ชุมชนและผู้เรียน และมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรแกนกลางแบบอิงมาตรฐาน เพื่อเป็นข้อมูลความรู้ในการจัดทำหลักสูตร แกนกลาง และสนับสนุน การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชน จัดหาสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้และ เทคโนโลยีการศึกษาอย่างเพียงพอ

3. ด้านการกำกับดูแลคุณภาพ โรงเรียนควรมีการวิจัย ติดตามและพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง กรอบหลักสูตรท้องถิ่นและความ ต้องการของผู้เรียนและชุมชน จากคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญอยู่เสมอ และควรจัดให้มีการ

นิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง พร้อมทั้ง
ทำการปรับปรุงหลักสูตรเป็นระยะ ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้คอยแนะนำช่วยเหลือ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในเขตพื้นที่
การศึกษาอื่น ทั้งในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป
2. ควรศึกษาวิจัยหาประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
3. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545 ก). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545 ข). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545 ค). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัญญาภักดิ์ สิทธิบุศย์. (2553). **ความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์, กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- กิตดา โชติช่วง. (2553). **การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 2**. วิทยานิพนธ์, กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). **การพัฒนาหลักสูตรหลักการสอนและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: อลิอันเพรส.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2544). **หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: ดาวันพับ ลิสซิ่ง จำกัด.
- ถาวร คำทะแจ่ม. (2545). **การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร จังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์, ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ธงชัย สันติวงษ์ และสดี ไก่ตติจิตต์. **การวางแผน (ม.ป.ป.)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอเชียเพรส.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. (2545). **การพัฒนาหลักสูตรรากแนวคิดสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.

- ธงชัย ช่อพฤกษา. (2548). **การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2525). **ก้าวสู่ผู้บริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: องค์กรศิลปการพิมพ์.
- นุศดา นามแก้ว. (2549). **ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์, ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.
- ปริฉัตร สุราษ. (2553). **สภาพปัจจุบันและปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์, ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ปัญญา แก้วกัญญา และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล. (2545). **การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบใช้โรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เป็รื่อง จันดา. (2549). **การบริหารจัดการหลักสูตร การศึกษาของสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ในจังหวัดเพชรบูรณ์**. วิทยานิพนธ์, ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วารี พงษ์ราศรี. (2554). **การศึกษาปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5**. สารนิพนธ์, ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ชัยภูมิ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2538). **การบริหารหลักสูตร ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาระบบการสอน**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิไลวรรณ ห่มขวา. **การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนชุมชนแพศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5**. วิทยานิพนธ์, ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). **การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

- มาลินี หมิ่นไวย์. (2553). การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนเรียนนาร่อง
ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
จันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์, ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- มนพัทธ์ ทองนวม. (2554). ปัญหาและแนวทางพัฒนาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษากาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์, กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- รพีพร เลหากุล. (2545). การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1. วิทยานิพนธ์, ศศ.ม.,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- รุจิรี ภูสาระ และจันทร์ สงวนนาม. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ:
บุ๊คพอยท์.
- สนอง ศิริกุลวัฒนา และรุจิรี พุทธสร. (2540). เอกสารสอบบรรจุ หลักสูตรประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร
- สงบ ลักษณะ. (2540). การวิจัยหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่:
เชียงใหม่การพิมพ์.
- สุเมธ สุวอ. (2553). การบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 โดยใช้ Balanced Scorecard ในโรงเรียนต้นแบบการใช้
หลักสูตร: กรณีศึกษาโรงเรียนน้ำพอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์, ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สังวาล ชมภูพงษ์. (2547). ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
ในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอแม่ทาที่ 1 จังหวัดลำพูน.
วิทยานิพนธ์, ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.
- อำภา บุญช่วย. (2537). การบริหารวิชาการในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการค้นคว้าอิสระ

เรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียน
ต้นแบบ โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และ
ครูในโรงเรียนพะเยาพิทยาคม โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น
ซึ่งไม่มีผลต่อการตอบของท่านแต่อย่างใด ข้อมูลที่ท่านตอบผู้ศึกษา จะเก็บเป็นความลับและ
ใช้เฉพาะในขอบเขตทางวิชาการเพื่อการค้นคว้าครั้งนี้เท่านั้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงใคร่ขอความ
ร่วมมือจากท่านได้โปรดตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

แบบสอบถามนี้ทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลาง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใน 3 ด้าน คือ การส่งเสริม สนับสนุน การจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษา การกำกับดูแลคุณภาพ ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรและข้อเสนอแนะ

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ตามสภาพที่เป็นจริง

1. ตำแหน่ง

() ผู้บริหารโรงเรียน

() ครูผู้สอน

2. เพศ

() ชาย

() หญิง

3. ประสบการณ์ในหน้าที่ปัจจุบัน

() 1 – 5 ปี

() 6 – 10 ปี

() 11 – 20 ปี

() มากกว่า 20 ปี

4. วุฒิทางการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี

() ปริญญาตรี

() ปริญญาโท

() ปริญญาเอก

5. การได้รับการอบรมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

() ได้รับการอบรม

() ไม่ได้รับการอบรม

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
 ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของท่าน เกี่ยวกับการบริหาร
 จัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 ของโรงเรียน ขอให้ท่านพิจารณาว่าการดำเนินการที่ผ่านมา มีการบริหารจัดการหลักสูตร
 สถานศึกษา อยู่ในระดับใดให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง โดยใช้เกณฑ์
 การพิจารณา ดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ข้อ ที่	การบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ					ปัญหาการ บริหาร จัดการ หลักสูตร	ข้อเสนอ แนะ
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1		
1.	ด้านการส่งเสริม สนับสนุน โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุน ให้ บุคลากรได้มีโอกาสเข้าอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลก ความคิดเห็น และแสวงหาวิธีการใช้ หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ							
2.	โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุนให้มี สื่อ หรือศูนย์รวมความรู้เกี่ยวกับ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบ อิงมาตรฐาน เพื่อการศึกษาค้นคว้า เพิ่มเติมด้วยตนเอง							
3.	โรงเรียนจัดสรรงบประมาณ อย่าง เพียงพอ สำหรับการพัฒนา หลักสูตรประเมินผลการใช้หลักสูตร และการพัฒนาครูและบุคลากร							
4.	โรงเรียนส่งเสริม สนับสนุนให้มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเอกสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เป็นปัจจุบันและ สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน							
5.	โรงเรียนจัดสรรการใช้ทรัพยากร ของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม และคุ้มค่า เอื้ออำนวยให้การเรียน การสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุ ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ							
6.	โรงเรียนบริหารทรัพยากรบุคคล อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัด ครูเข้าสอนได้ตรงตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด และ พัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา							

ข้อ ที่	การบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ					ปัญหาการ บริหาร จัดการ หลักสูตร	ข้อเสนอ แนะ
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1		
7.	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียน ได้มี ส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนา หลักสูตร และตรวจสอบ คุณภาพการจัดการศึกษา							
8.	โรงเรียนได้ให้ครูมีการวางแผน แผนการจัดการเรียนรู้ ร่วมคิด และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างครูและบุคลากร ทางการศึกษาเพื่อการจัดการ เรียนรู้และนำมาใช้ประโยชน์ใน การจัดการเรียนรู้ อย่าง เหมาะสมยิ่งขึ้น							
9.	โรงเรียนสร้างเครือข่ายให้เกิด การมีส่วนร่วม และระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษา ใน การบริหารจัดการหลักสูตรให้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพ							
10.	โรงเรียนจัดระบบการบริหาร วิชาการที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน							

ข้อ ที่	การบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ					ปัญหาการ บริหาร จัดการ หลักสูตร	ข้อเสนอ แนะ
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1		
12.	โรงเรียนมีการสนับสนุนระบบ ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อใช้ในการ พัฒนาหลักสูตร รวมทั้ง ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความ เป็นอยู่ ทรัพยากรเศรษฐกิจ อาชีพและความต้องการของ ท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้							
13.	โรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการนำเสนอหรือ เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ของครูและบุคลากรทางการ ศึกษา							
	<u>ด้านการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา</u>							
1.	โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงให้ ครูและบุคลากรในโรงเรียนมี ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักสูตรสถานศึกษา							
2.	โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการ บริหารหลักสูตรและงาน วิชาการของโรงเรียนให้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง							

ข้อ ที่	การบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ					ปัญหาการ บริหาร จัดการ หลักสูตร	ข้อเสนอ แนะ
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1		
3.	โรงเรียนมีการศึกษาวิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของโรงเรียน ผู้เรียนและชุมชน							
4.	โรงเรียนจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา โดยมี องค์ประกอบสำคัญได้แก่ส่วน นำ วิสัยทัศน์, สมรรถนะของ ผู้เรียน, คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร, คำอธิบายรายวิชา, กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์การ วัดประเมินผล และเกณฑ์การ จบหลักสูตร							
5.	โรงเรียนได้เสนอหลักสูตร สถานศึกษาและระเบียบการ วัดผลประเมินผล ต่อ คณะกรรมการสถานศึกษา พิจารณาให้ความเห็นชอบ และ นำเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ให้เหมาะสม							

ข้อ ที่	การบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ					ปัญหาการ บริหาร จัดการ หลักสูตร	ข้อเสนอ แนะ
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1		
6.	โรงเรียนให้ครูนำหลักสูตร สถานศึกษาไปกำหนด โครงสร้างรายวิชาและ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามเป้าหมาย							
7.	โรงเรียนนำข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนา หลักสูตรมาปรับปรุง พิจารณา แก้ไขหลักสูตรสถานศึกษา							
8.	โรงเรียนได้ติดตามผลการใช้ หลักสูตรอย่างต่อเนื่องและนำ ผลมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณา ปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรสถาน ให้มีคุณภาพและมีความ เหมาะสมยิ่งขึ้น							
1.	<u>ด้านการกำกับ ดูแลคุณภาพ</u> โรงเรียนมีการกำหนดข้อตกลง ในการนิเทศ ติดตาม การใช้ หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง							
2.	โรงเรียนมีการวิจัย พัฒนาหลัก สูตรสถานศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกน กลาง กรอบหลักสูตรท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน และชุมชน							

ข้อ ที่	การบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ					ปัญหาการ บริหาร จัดการ หลักสูตร	ข้อเสนอ แนะ
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1		
3.	โรงเรียนมีการจัดระบบการ ประกันคุณภาพ อย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษามีเป้าหมายการ พัฒนา และมีแผนปฏิบัติการที่ เน้นคุณภาพผู้เรียนและมีการ รายงานเป็นระยะ ๆ อย่าง ต่อเนื่อง นำผลมาใช้ในการ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการ สอน							
4.	โรงเรียนมีการประเมินผลการ ใช้หลักสูตร สรุปผลการ ประเมิน และนำผลการประเมิน มาปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรของสถานศึกษา							

ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล	ธนวรรณ กันคำ
วัน เดือน ปี เกิด	5 สิงหาคม 2511
ที่อยู่ปัจจุบัน	183 หมู่ 7 ท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
ที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนพะเยาพิทยาคม ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ครูชำนาญการ
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2551-ปัจจุบัน	ครู โรงเรียนพะเยาพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2549	เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2542	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (สปจ.พะเยา)
พ.ศ. 2539	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จุน จังหวัดพะเยา (สปอ.จุน)
พ.ศ. 2538	เจ้าหน้าที่ธุรการ สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยา (สปก.)
พ.ศ. 2536	เจ้าหน้าที่ธุรการ สำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	ค.บ. (ภาษาอังกฤษ) สถาบันราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย